

Innst. S. nr. 256

(1999-2000)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand og om tilleggsmelding til St.meld. nr. 8 (1999-2000)

St.meld. nr. 8 (1999-2000) og St.meld. nr. 33 (1999-2000)

Til Stortinget

INNLEDNING OG FORMÅL

Regjeringen presenterer i meldingene utviklingen i miljøet og hovedpunktene i Regjeringens miljøpolitikk.

St.meld. nr. 8 (1999-2000) ble lagt fram av regjeringen Bondevik i oktober 1999. Regjeringen Stoltenberg fremmet i mai 2000 en tilleggsmelding til St.meld. nr. 8 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 33 (1999-2000). I denne tilleggsmeldingen viser Regjeringen til at St.meld. nr. 8 (1999-2000) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand utgjør et godt grunnlag for miljøvernpolitikken, men det er behov for å styrke innsatsen på enkelte områder. Regjeringen Stoltenberg fremmer derfor tilleggsmeldingen, som utdypet og foreslår å styrke innsatsen når det gjelder det internasjonale miljøvernarbeidet og forvaltningen av villaksen. Tilleggsmeldingen gir også en orientering om Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak om omgjøring av Naturkrafts utslippstillatelser for gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø.

I denne innstillingen er begge meldingene omtalt som Regjeringens forslag, det er imidlertid presisert hvilke forslag som er fremmet i tilleggsmeldingen, jf. St.meld. nr. 33 (1999-2000).

Regjeringen vil årlig legge fram en stortingsmelding om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand i nær tilknytning til framleggelsen av statsbudsjettet. Meldingen vil presentere utviklingen i miljøet og hovedpunktene i Regjeringens miljøvernpolitikk. Den vil bidra til å identifisere avvik mellom vedtatte nasjonale mål i miljøvernpolitikken og den faktiske utviklingen i miljøet. Der det identifiseres avvik, vil Regjeringen legge fram mer grundige drøftelser av hvilke virkemidler Regjeringen vil foreslå for å nå de nasjonale målene.

De sentrale elementer i Regjeringens miljøvernpolitikk som fremheves i St.meld. nr. 8 (1999-2000), er:

- Å gjøre utfordringene og ambisjonene i miljøvernpolitikken tydelige ved å fastsette miljøvernpolitiske mål,
- å ansvarliggjøre sektormyndighetene i gjennomføringen av miljøvernpolitikken,
- gjennom bruk av grønne skatter og andre miljøvernpolitiske virkemidler å utvikle rammevilkår, slik at miljøhensyn blir reelt integrert i økonomien,
- å sikre allmennheten god tilgang til miljøinformasjon,
- å invitere til en bred lokal forankring og deltakelse i miljøvernarbeidet.

Regjeringens miljøvernpolitikk bygger på at alle private og offentlige aktører i alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøhensyn til grunn for sin virksomhet. Regjeringen presiserer i St.meld. nr. 8 (1999-2000) klare mål for hva som skal oppnås i miljøpolitikken. Sektorene skal utvikle sektorvise miljø- og handlingsplaner der sektormyndighetene viser hvordan de bidrar til å oppfylle målene, og det skal utvikles et system for resultatrapportering der resultatene fra sektorenes innsats kan vurderes i forhold til utviklingen av miljøtilstanden.

Regjeringen vil styrke miljøovervåkingen ved kontinuerlig overvåking av miljøtilstanden og av forhold som påvirker denne, som vil gi grunnlag for å vurdere graden av måloppnåelse og behovet for endringer i politikken. Videre vil Regjeringen gjennom bruk av grønne skatter og andre miljøvernpolitiske virkemidler utvikle rammevilkår, slik at miljøhensyn reelt blir integrert i økonomien. Regjeringen vil som en del av prosjektet "Et enklere Norge", gjennomgå regelverket på miljøvernområdet for å bedre strukturen og utvikle et mer brukervennlig forskriftsverk. Regjeringen legger vekt på at miljøvernpolitikken må være forankret lokalt og ha legitimitet i befolkningen, og gjennom lokal

Agenda 21 vil Regjeringen videreføre og styrke den lokale medvirkningen i miljøvernpolitikken.

Regjeringen vil arbeide for at det internasjonale samarbeidet videreutvikles med sikte på å få fram ambisiøse og rettslig forpliktende avtaler, basert på prinsippene om å være føre var, og om ikke å overskride naturens tålegrense. Avtalene må samtidig sikre en bredest mulig internasjonal deltakelse, samt effektive gjennomføringsmekanismer. For å sikre aktiv deltakelse fra utviklingslandene, vil Regjeringen arbeide for avtaler som også innebærer teknologioverføring og gunstige finansieringsordninger for utviklingslandene, og den vil gå inn for videreutvikling og styrking av den globale miljøfasiliteten (Global Environment Facility - GEF) som et finansieringsinstrument for å nå globale miljømål. Det vil være nødvendig å integrere miljøhensyn fullt ut i det bilaterale samarbeidet med utviklingslandene.

Innenfor rammen av EØS-avtalen vil Regjeringen arbeide aktivt for å påvirke EUs arbeid med nye rettsakter på miljøvernområdet på et tidlig tidspunkt i prosessen, og bidra til at EU legger seg på et høyt ambisjonsnivå der hvor dette av hensyn til norsk vernnivå og miljøtilstand er nødvendig. Regjeringen vil videre legge vekt på å utnytte EØS-avtalens muligheter til samarbeid om viktige internasjonale miljøvernspørsmål, og Regjeringen vil arbeide for at det i kommende EU-direktiver på miljøvernområdet legges større vekt på bruk av økonomiske virkemidler enn hva som er tilfellet i dag.

Regjeringen viser i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til at globale og regionale miljøproblemer bare kan løses gjennom forpliktende og ambisiøse internasjonale avtaler, og det er særlig viktig å finne internasjonale løsninger på områdene klimaendringer, langtransporterte luftforurensninger, tap av biologisk mangfold og spredning av kjemikalier.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Aud Blattmann, Kai Ekanger, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, lederen Tore Nordtun og Torny Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Hilde Frafjord Johnson og Bror Yngve Rahm, fra Høyre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, er positiv til at Regjeringen årlig vil legge fram en melding for Stortinget om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Det gir så vel regjering som storting god informasjon og oversikt over miljøtilstanden i landet, samt mulighet til å peke ut retningen for hvordan miljøproblemene skal bekjempes framover. Denne førsteutgaven har mange positive elementer og er et viktig første skritt, samtidig som det er nødvendig å utvikle meldingen til å bli mer

presis i beskrivelse av så vel miljøtilstand, som mål og virkemidler for Regjeringens miljøvernpolitikk.

Komiteen følger samme utgangspunkt som St.meld. nr. 8 (1999-2000) og St.meld. nr. 33 (1999-2000) ved å vektlegge ulike tema ulikt. Komiteen gjør dette ved å fokusere spesielt på enkelte områder, bl.a. gjennom høringsrunder og drøftinger og ved å fremme innstilling på disse, og samtidig behandle andre områder mindre grundig. Dette altså med tanke på ulik fokus fra år til år.

Komiteen viser også til St.meld. nr. 58 (1996-1997) og til Innst. S. nr. 150 (1997-1998) hvor de fleste saksområder, som er omtalt i St.meld. nr. 8 (1999-2000) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, ble fremlagt av regjeringen Bondevik og behandlet av dette storting.

Komiteen mener at St.meld. nr. 8 (1999-2000) og St.meld. nr. 33 (1999-2000) peker på og fremhever viktige elementer i nasjonale mål i miljøvernpolitikken, og at de fleste av disse kan være gode og retningsgivende for en bedring av rikets miljøtilstand.

Komiteen er opptatt av at det arbeides for en langsiktig og forsvarlig forvaltning av miljøet og naturressursene både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, og innenfor alle samfunnsområder. Produksjon, transport og forbruk av varer og tjenester må tilpasses økologiske rammer, mennesket må ikke sette seg ut over de grensene naturen setter. Komiteen viser til at en ikke ensidig kan se på naturen som noe som står til fri disposisjon for menneskene, naturen har en egenverdi ut over dette. I det nære og livsviktige samspillet mellom menneske og natur, bør vi utvise aktsomhet. Vi har et felles forvalteransvar. Komiteen mener vi skal høste av det naturen gir på en måte som gjør at vi etterlater oss et livsmiljø i minst like bra stand som vi overtok det.

Komiteen er opptatt av at staten og offentlig sektor selv må være i tet når det gjelder å vise miljøriktig atferd. Det er derfor positivt at arbeidet med sektorvise miljøhandlingsplaner er kommet i gang. Dette arbeidet og de konkrete resultatene av dette må komme fram på en lettfattelig måte i den årlige meldingen til Stortinget om rikets miljøtilstand.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at selv om det finnes gode handlingsplaner, er det ikke alltid at resultatene står i forhold til disse.

Nylig avdekket en rapport fra Miljøsenderet GRIP at miljøspørsmål ikke var av særlig betydning ved innkjøp til norske sykehus. Det samme ble avdekket da ledersjiktet i staten fikk spørsmål om miljøhensyn ved innkjøp. Dette til tross for det pågående prosjektet Grønn stat, jf. arbeids- og administrasjonsministerens svar på dette i spørretimen 12. januar 2000 (nr. 23 fra Hallgeir H. Langeland). Flertallet mener at tilliten til miljøpolitikken forutsetter at det offentlige følger opp i praksis. Flertallet ønsker at neste melding til

Stortinget om rikets miljøtilstand bør tilbakemelde om hva som er gjort.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at Økokrim bør videreutvikle sin spesialkompetanse på å etterforske brudd på miljøvernlovgivningen. Denne kompetansen bør stilles til rådighet for lokale politikamre og bør organiseres etter mønster av Kripos.

BÆREKRAFTIG BRUK OG VERN AV BIOLOGISK MANGFOLD

Som strategisk mål for bevaring av biologisk mangfold mener Regjeringen at naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig, sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter. Følgende nasjonale resultatmål presenteres i St.meld. nr. 8 (1999-2000):

- Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner.
- I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes.
- Kulturlandskapet skal forvaltes slik at kulturhistoriske og estetiske verdier, biologisk mangfold og tilgjengelighet opprettholdes.
- Høsting og annen bruk av levende ressurser skal ikke føre til at arter og bestander utrykkes eller trues.
- Menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene, skal ikke skade eller begrense økosystemenes funksjon.
- Truede arter skal opprettholdes på eller gjenoppbygges til livskraftige nivåer.

Når det gjelder virkemiddelbruk og tiltak vil Regjeringen:

- Videreføre den kommunale kartleggingen og verdiklassifiseringen av biologisk mangfold med sikte på avslutning i 2004,
- etablere et overvåkingsprogram for biologisk mangfold innen 2003,
- legge frem en omfattende handlingsplan om biologisk mangfold,
- gjennomgå de juridiske, økonomiske og administrative virkemidlene med sikte på å styrke og koordinere forvaltningen av truede og hensynskrevende naturtyper,
- gjennomgå viltloven,
- bidra til å utvikle FN's konvensjon om biologisk mangfold til en effektiv avtale.

Det vises i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til at Regjeringen nå arbeider med en handlingsplan om biologisk mangfold. Planen vil også drøfte den nasjonale oppfølgingen av Biokonvensjonen i lys av EUs politikk på området.

Videre vises det i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til Bernkonvensjonen og til at Regjeringen vil ha en aktiv oppfølging av europarådsstrategien i denne forbindelse. Regjeringen ønsker gjennom den nasjonale handlingsplanen å styrke den nasjonale innsatsen, bl.a. ved å etablere en mer aktiv forvaltning av verneområdene, ta initiativ til en norsk artdatabank og ved å gjennomføre en nasjonal statusrapport på biologisk mangfold. I en slik analyse vil en gjennomgang av den norske vernepolitikken i et europeisk perspektiv være et sentralt element.

Regjeringen viser i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til EUs direktiv 98/44/EF om rettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser (Patentdirektivet) som ble vedtatt i EU i 1998. Regjeringen vil vurdere de ulike aspektene av denne saken, og om Norge bør godta at direktivet gjøres til en del av EØS-avtalen på bakgrunn av bl.a. den høringsrunden som har vært.

For øvrig støtter Regjeringen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) målsettingen om at forhandlingene om plante-genetiske ressurser for mat og landbruk under FAO skal resultere i en avtale, som sikrer åpen tilgang til og utveksling av de genressursene som er viktige for verdens matforsyning.

Komiteens merknader

Komiteen viser til Innst. S. nr. 150 (1997-1998) og omtalen av biologisk mangfold, hvor en samlet komité slår fast at målsettingen om å ta vare på det biologiske mangfoldet best kan ivaretas gjennom en kombinasjon av vern og bærekraftig bruk. Komiteen vil vise til at Stortinget i innstillingen ga Regjeringen klar beskjed om at arbeidet med å styrke det biologiske mangfoldet skal prioriteres, også gjennom økt offentlig innsats:

"Komiteen viser til at av Norges totale artsantall på opp mot 60 000 arter, er det fortsatt bare to tredjedeler som ikke er registrert. Kartleggingsarbeidet må derfor intensiveres kraftig dersom vi skal kunne håndtere og sikre mangfoldet for ettertiden. Komiteen vil derfor påpeke det store behovet det er for å utdanne flere taksonomer, som kan bidra til identifikasjon av artene, samt behovet for økt offentlig innsats til formålet. Komiteen mener det må etableres en "Artdatabank" (f.eks. etter mønster fra Sverige), slik at vi kan få en samlet kunnskapsbase over alle arter."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at biologisk mangfold er sentralt for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Flertallet slutter seg til det strategiske mål og de nasjonale resultatmål som foreslås i St.meld. nr. 8 (1999-2000). Flertallet er enig i at de nasjonale resultatmålene skal ta utgangspunkt i truslene mot det biologiske mangfoldet.

Flertallet mener forvaltningen i større grad må tilpasses det økosystem og de arter og gener som til sammen utgjør eller danner grunnlaget for det biologiske mangfoldet.

Flertallet mener arbeidet med bevaring og utvikling av bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet må ha høy prioritet. I denne sammenheng vil oppfølging av Biokonvensjonen stå sentralt.

Flertallet regner med at den nasjonale handlingsplanen om biologisk mangfold som må legges fram for Stortinget senest i løpet av våren 2001, ytterligere vil konkretisere den økte innsats. Den nasjonale innsatsen på området må styrkes. Dette gjelder ikke minst det initiativ som Regjeringen nå varsler i St.meld. nr. 33 (1999-2000) om artsdatabank og gjennomføringen av en nasjonal statusrapport, samt en nødvendig intensivering av kartleggings- og overvåkningsarbeidet som følge av dette.

Flertallet slutter seg for øvrig til den virkemiddelbruk og de tiltak som foreslås i St.meld. nr. 8 (1999-2000) og St.meld. nr. 33 (1999-2000).

Flertallet vil understreke at den nasjonale naturforvaltningspolitikken må ha lokal forankring og aksept for å lykkes, og støtter Regjeringens ønske om å trekke kommuner og fylkeskommuner mer aktivt med både i verneprosesser etter naturvernloven og i forvaltningen av verneområdene.

Biologisk mangfold bør være et prioritert tema i Regjeringens arbeid med Lokal Agenda 21. Flertallet ser med forventning fram til den bebudede utredningen som skal klargjøre kommunenes handlingsrom for å utvikle en lokalt fundert og samordnet politikk for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til behandlingen av St.meld. nr. 58 (1996-1996), jf. Innst. S. nr. 150 (1996-1997).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av konkrete nasjonale resultater i dette arbeidet, og ønsker at dette prioriteres framfor å bruke mye tid på å holde et europeisk perspektiv. Dette medlem mener en slik strategi vil styrke så vel vern av naturen i Norge, samt bidra til å styrke Bern-konvensjonens arbeid på området. Det er også viktig for dette medlem å slå fast at det kun er EU-direktiv som kan styrke nasjonale mål om bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet, som kan vurderes implementert i Norge.

Komiteen vil vise til at Regjeringen har bred tilslutning for å framføre klare holdninger i internasjonale forhandlinger knyttet til det biologiske mangfoldet. I Innst. S. nr. 150 (1997-1998) uttaler en samlet komité:

"Konvensjonen om biologisk mangfold slår fast at hver enkelt part har myndighet til å bestemme hvorvidt det skal gis adgang til landets genetiske ressurser. Komiteen støtter opp om at Regjeringen vil arbeide for

at regelverket for patenter og andre eiendomsrettigheter til genressurser og bioteknologiske oppfinnelser støtter opp om intensjonene i biokonvensjonen, slik at bl.a. utviklingslandene sikres en rettmessig andel av det økonomiske utkommet fra deres genetiske ressurser."

Komiteen ser et klart behov for at dette følges opp, med utgangspunkt i nasjonale og internasjonale målsettinger. Dette ikke minst i forhold til det som omtales som gentyveri, som må få større oppmerksomhet. Selvsagt i forhold til utviklingslandene, men også nasjonalt, jf. skriftlig spørsmål nr. 128 (1999-2000) fra representanten Gunn Karin Gjøl. Komiteen stiller seg positiv til at Regjeringen varsler bidrag til rettfærdige løsninger, og regner med tilbakemelding på dette arbeidet i neste melding til Stortinget om rikets miljøtilstand.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre forutsetter at Regjeringen, med bakgrunn i Stortingets klare holdning til FN-konvensjonen om biologisk mangfold, også om at dette syn konsekvent følges opp i forbindelse med forhandlingene om EUs patentdirektiv. Disse medlemmer forutsetter også at regjeringen Stoltenberg følger opp regjeringen Bondeviks støtte til Nederlands sak for EU-domstolen, eventuelt også at vetoretten benyttes om Stortingets entydige holdning ikke blir fulgt opp.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til en rekke nordiske forskningsrapporter fra de siste årene som konkluderer med at det må vernes mye mer skog for at det biologiske mangfoldet skal opprettholdes. Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) sier at det er nødvendig å verne minst 5 pst. av den produktive skogen. Svensk offentlig Utredning 1997:97/98 anbefaler vern av 5 pst. på kort sikt, og mellom 9 og 16 pst. på lang sikt (40 år).

Verneplan for barskog er allerede utsatt i 3 år, og når den avsluttes i 2002 vil Norge ha vernet 1,06 pst. av den produktive skogen. Til sammenlikning har Sverige og Finland nå vernet ca. 4 pst. av den produktive skogen, og har vedtatt utvidelser til 5 pst., samtidig som skogbrukets sektoransvar på øvrig ikke-vernede areal er betydelig styrket. Det satses altså parallelt på både vern og bærekraftig bruk. Årlig investeres det i hvert av disse landene 10-15 ganger mer i vern av skog enn i Norge. Det svake skogvernet svekker Norges anseelse internasjonalt og i markedet for tømmerprodukter.

Disse medlemmer minner om at allerede under behandlingen av "Barskogmeldingen" (St.meld. nr. 40 (1994-1995)) mente komiteens flertall at det burde utarbeides en strategi for vern av nye områder ut over den foreslåtte verneplanen. En slik strategi er ennå ikke utarbeidet. Disse medlemmer ber departementet

om at en slik strategi blir utarbeidet i samsvar med komiteens innstilling, jf. Innst. S. nr. 220 (1995-1996).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener en fornuftig avvirkning og bearbeiding sammen med de allerede innførte nasjonalparker og de utilgjengelige skogsområder vi har, er tilstrekkelig for å bevare barskog for ettertiden.

Disse medlemmer viser til at dette også var Fremskrittspartiets begrunnelse for å gå imot barskogvernets utvidelse ved Stortingets behandling av saken i 1996.

Disse medlemmer har registrert at det vedtak Stortinget fattet den gang har skapt store problemer for mange skogeiere.

Disse medlemmer mener Regjeringen snarest må stille de nødvendige ressurser til rådighet for en snarlig gjennomføring av barskogvernarbeidet.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 40 (1995-1995) og St.meld. nr. 17 (1998-1999), hvor partiet bl.a. motsatte seg utvidelsen av den opprinnelige barskogplanen.

Forvaltningen av de ville laksebestandene

Regjeringen presenterer i St.meld. nr. 8 (1999-2000) hovedtrekkene i den fremtidige villaksforvaltningen, herunder oppfølgingen av Villaksutvalgets innstilling - NOU 1999:9 "Til lags åt alle kan ingen gjera?"

Regjeringen legger i St.meld. nr. 8 (1999-2000) til grunn at de norske laksebestandene kan gjenvinne mye av sin tidligere styrke. Følgende hovedtrekk fremheves i den fremtidige villaksforvaltningen:

- Styrke det sektorovergripende samarbeidet om lakseforvaltningen,
- konsentrere innsatsen innenfor lakseforvaltningen og legge særlig vekt på å beskytte de viktigste bestandene og deres leveområder,
- tilpasse reguleringene i laksefisket bedre til situasjonen for den enkelte bestand og utrede hvordan et kvoteregulert laksefiske kan bidra til dette,
- bedre kunnskapsgrunnlaget gjennom styrket og mer målrettet forskning og overvåking,
- styrke innsatsen mot de viktigste trusselfaktorene, bl.a. lakseparasitten gyrodactylus salaris, lakselus, rømning av oppdrettslaks og uheldige effekter av inngrep i vassdrag,
- styrke de ansvarlige sektorenes kontroll- og tilsynsoppgaver.

Miljøverndepartementet vil i samråd med berørte departementer opprette og utarbeide retningslinjer for et samarbeidsorgan for lakseforvaltningen. Miljøvernmyndighetene vil styrke overvåkingen av laksebestandene, og det tas sikte på en nærmere integrering mellom Statens naturoppsyn og lakseoppsynstjenesten.

Det vises i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til at Regjeringen vil styrke lakseforvaltningen i tråd med forsla-

gene i St.meld. nr. 8 (1999-2000). Regjeringen vil i tillegg opprette en ordning med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Regjeringen viser i denne sammenheng til Villaksutvalgets innstilling, hvor det foreslås å opprette 50 nasjonale laksevassdrag og 9 nasjonale laksefjorder. 33 av vassdragene har utløp i de 9 fjordene som er foreslått som nasjonale laksefjorder. Vassdragene og fjordene danner dermed helhetlige systemer som omfatter leveområdene både i sjøen og vassdragene. Forslaget innebærer et vern mot bl.a. vassdragsreguleringer, veibygging, forurensning og matfiskoppdrett av anadrome laksefisk.

Regjeringen har i St.meld. nr. 33 (1999-2000) ikke tatt stilling til hvilke områder ordningen skal gjelde. Når det gjelder nasjonale laksevassdrag, er det allerede klart at ordningen i første omgang vil omfatte vassdrag som fra før er vernet mot kraftutbygging. De vassdragene som er aktuelle for kraftutbygging skal sees i en mer helhetlig sammenheng, som vil bli vurdert i forbindelse med en samlet gjennomgang av Samlet plan og vurdering av verneplanene for vassdrag.

Regjeringen vil videre legge vekt på at alle forhold som er knyttet til havbruket blir avklart og avveid før det tas stilling til omfanget av slike nasjonale laksefjorder.

Regjeringen mener at Villaksutvalgets forslag til nasjonale laksefjorder og sjøområder vil legge for store begrensninger på oppdrettsnæringen i Finnmark i forhold til områdene i landet for øvrig. For å begrense de regionale konsekvensene, vil Regjeringen derfor legge opp til en mindre omfattende ordning i Finnmark (spesielt i Øst-Finnmark) enn det utvalget har foreslått.

Ordningen med nasjonale laksevassdrag og -fjorder skal forankres i et hensiktsmessig lovverk, og forvaltningen av områdene vil skje i henhold til dagens ansvarsfordeling mellom sektormyndighetene. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget i løpet av 2001 med hvordan dette skal gjøres og med et forslag til en slik ordning.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er positive til at Regjeringen legger opp til å styrke innsatsen for å snu den negative utviklingen for de ville laksebestandene, slik at laksebestandene kan gjenvinne mye av sin tidligere styrke. Flertallet er positive til at Regjeringen legger opp til en prinsipiell tilslutning til forslaget om å opprette nasjonale laksevassdrag (NLV) og fjorder (NLF), et av hovedgrepene fra Villaksutvalgets innstilling - NOU 1999:9 "Til lags åt alle kan ingen gjera?"

Flertallet viser til høringsene av Villaksutvalgets innstilling, som viste en bred oppslutning om å innføre en ordning med nasjonale laksevassdrag og -fjorder.

Flertallet støtter Regjeringen i å styrke lakseforvaltningen i tråd med de forslagene som er fremmet i St.meld. nr. 8 (1999-2000), jf. kap. 2.4.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen vil komme tilbake med konkrete forslag til en slik ordning i løpet av 2001.

Når det gjelder utvalget av nasjonale laksevassdrag, mener komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre at Regjeringen også må vurdere de laksevassdrag som ikke er foreslått av Villaksutvalget, fordi det manglet statistikk som følge av at laksebestanden har vært midlertidig redusert på grunn av rotenonbehandling.

Disse medlemmer vil også påpeke at det er viktig å styrke samarbeidet om lakseforvaltningen nasjonalt og lokalt. Disse medlemmer vil peke på at samarbeid mellom sektorene er avgjørende for å skape bred forståelse for at det er nødvendig med omfattende tiltak for å redde villaksbestandene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener det er viktig å ha en forsvarlig forvaltning av de ville laksebestandene. Flertallet registrerer den innsatsen oppdrettsnæringen har gjort, spesielt de siste årene, der man har arbeidet målrettet for å redusere uønskede miljømessige effekter av produksjonen.

Arbeidet med å redusere rømming og bekjempelse av lakselus har vært de viktigste satsningsområdene. Det har også vært arbeidet med å redusere organisk utslipp fra oppdrettsnæringen. Flertallet viser til det initiativet Norske Fiskeoppdretteres Forening har tatt til en nasjonal tiltaksplan mot rømming, og som er et samarbeid med Miljøverndepartementet og Fiskeridepartementet.

Flertallet viser også til at oppdrettsnæringen i flere år har arbeidet målrettet for å bekjempe lakselus i oppdrettsanlegg. Dette arbeidet har foregått i nært samarbeid med Statens Dyrehelsetilsyn, bl.a. gjennom arbeidet med Nasjonal handlingsplan mot lakselus og oppfølgingen av denne. Aktiv bekjempelse av lakselus i oppdrettsanleggene bl.a. i Nord-Trøndelag viser at det er mulig å oppnå positive resultater både for villaksen og oppdrettslaksen.

Flertallet mener at havbruksnæringen har et betydelig utviklings- og markedspotensial. Næringen har og vil ha en stor betydning for norsk økonomi og distriktsutvikling, dersom myndighetene legger forholdene til rette for også en bærekraftig utvikling av næringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til partiets merknader i Innst. S. nr. 168 (1998-1999) Om vern og bruk i kystsona, samt i Innst. S. nr. 93 (1997-1998) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) likevel skaper usikkerhet

om en prinsipiell tilslutning om å opprette NLV og NLF egentlig bringer arbeidet med å sikre vår villaks bedre, i forhold til hva det ble lagt opp til i St.meld. nr. 8 (1999-2000). Prinsipper er lite verdt om det legges opp til en praksis hvor de skal brytes.

Disse medlemmer er opptatt av å sikre en bærekraftig forvaltning av villaksen. Villaksutvalgets utredning "Til laks åt alle kan ingen gjera?" (NOU 1999:9 ledet av Georg Fredrik Rieber-Mohn) har for første gang foretatt en fullstendig gjennomgang av villaksforvaltningen, definerte trusselfaktorer, beskrevet status for villaksbestandene, pekt på utfordringer og fremmet forslag til en samlet tiltakspakke for villaksen, kommet fram til at et strategisk overordnet grep er helt nødvendig for å sikre villaksen betingelser som gjør det mulig å redde den. Villaksutvalget har også vært villig til å gjøre prioriteringer av de ulike villaksbestandene. Gjennom de framlagte forslagene til nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder, har utvalget lagt til grunn at det er de sterke villaksbestandene en bør satse mest på.

Slik komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vurderer det ligger styrken i det bredt sammensatte Villaksutvalgets innstilling nettopp i den helhetlige tilnærmingen til problematikken. Utvalgets forslag til tiltakspakke er nødvendig for å nå målsettingen om en bærekraftig forvaltning av villaksen.

Dette medlem viser til at Regjeringen følger opp deler av det framlagte forslaget til tiltakspakke i en kombinasjon av allerede etablerte tiltak, tiltak som foreslås forsterket/endret og nye elementer, men altså kun gir en prinsipiell tilslutning til forslaget om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. Dette medlem vil minne om at dette forslaget kommer som et resultat av en erkjennelse om at selv om en tar i bruk samtlige av de virkemidlene forvaltningsapparatene rår over i dag, så vil en ikke kunne redde villaksen. Villaksutvalget har, etter en omfattende beskrivelse og analyse av situasjonen, kommet fram til at et strategisk overordnet grep er helt nødvendig for å sikre villaksen betingelser som gjør det mulig å redde den. Villaksutvalget har også vært villig til å gjøre prioriteringer av de ulike villaksbestandene. Gjennom de framlagte forslagene til NLV og NLF, har utvalget lagt til grunn at det er de sterke bestandene en bør satse på.

Bak utvalgets forslag til konkrete vassdrag og fjorder ligger en bred og grundig gjennomgang basert på faglige kriterier (biologiske, kulturelle og samfunnsmessige). Disse kriteriene er basert på en vurdering av blant annet:

- laksebestandens størrelse og produktivitet (betydning for vassdragets biologiske og genetiske variasjon)
- geografisk spredning
- bestander av storlaks, smålaks og relikts laks
- representativt utvalg av vassdragssystemer

Dette medlem viser til at med Villaksutvalgets innstilling og en helhetlig oppfølging av denne, vil det kunne sikres en bærekraftig forvaltning av en art som vi som nasjon har et nasjonalt og internasjonalt ansvar for å ta vare på. Dette medlem viser til at Villaksutvalget var bredt sammensatt av representanter fra de fleste berørte interesser. Selv om det er noe uenighet om forslagene som utvalget har lagt fram, er det tross alt bred enighet om utvalgsinnstillingen.

Dette medlem viser til at etter at Villaksutvalget hadde lagt fram sin innstilling (NOU 1999:9), ble denne sendt på en omfattende høringsrunde, herunder til samtlige kommuner. I Direktoratet for naturforvaltning oppsummering av innkomne høringsuttalelser heter det blant annet at flertallet av høringsinstansene sluttet seg til forslaget om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. Dette medlem viser til at Norske Fiskeoppdretteres Forening (NFF) i sin høringsuttalelse ikke avviser forslaget om nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, men mener at antallet og omfanget er for stort. Samtidig som foreningen stiller det naturlige, og etter dette medlems mening riktige krav, at en eventuell flytting av anlegg må kompenseres.

Dette medlem mener Regjeringen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) er langt fra klar nok når det gjelder de 22 vassdragene som ikke er vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan I-IV. I 19 av disse foreligger det vannkraftprosjekter. Dette medlem ønsker å slå fast at villaksen i disse vassdragene skal prioriteres. Det betyr at det ikke kan foretas naturinngrep i disse vassdragene.

Dette medlem er også av den oppfatning at Regjeringen er utydelig når det gjelder oppdrett av matfisk i NLF. Dette medlem er av den oppfatning at villaksen skal ha forkjørsrett i NLF og at fjordene skal være uten oppdrettsvirksomhet. Det vises i denne forbindelse til debatten om Innst. S. nr. 168 (1999-2000) om vern og bruk av kystsona, og spørsmålet om forsøksvirksomhet med oppdrett innenfor en vernezone. Dette medlem mener at de matfiskanlegg som i dag ligger innenfor fjorder som er foreslått som NLF, må flyttes ut av fjorden eller legges på land. Av de 22 konsesjoner som er berørt av villaksutvalgets forslag ligger 15 i Finnmark. Dette medlem viser til at i Finnmark og særlig Øst-Finnmark finner vi våre sterke villaksbestander, og at det derfor er særlig viktig at disse områdene blir med som NLF. Dette innebærer at Regjeringen i dette området må være spesielt innstilt på å finne spesielløsninger i samarbeid med lokale interesser og myndigheter, og at noen av disse løsningene kan bli mer kostnadskrevenne enn i andre områder.

Dette medlem ønsker at det blir tatt et krafttak for å berge villaksen, og ønsker å forholde seg til de framlagte forslagene i Villaksutvalgets innstilling til tiltak som en helhet, og vil på denne bakgrunn slutte seg til de forslag til tiltak og strategier for en framtidig villaksforvaltning som er lagt fram av Villaksutvalget,

herunder også slutte seg til forslagene om 50 navngitte nasjonale laksevassdrag og 9 nasjonale laksefjorder. Dette medlem ber videre Regjeringen i neste miljøtilstandsrapport å vurdere om det kan være aktuelt å utvide antallet nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Dette medlem ber om en spesiell vurdering av følgende vassdrag med tilhørende fjorder: Driva (Møre og Romsdal), Eidfjord- og Vossovassdraget (Hordaland), Årdalselva og Suldalslågen (Rogaland) og Beiarvassdraget (Nordland).

Dette medlem foreslår følgende:

"Stortinget ber Regjeringen følge opp de tiltak og strategier for en framtidig villaksforvaltning som er lagt fram av Villaksutvalget, inkludert forslagene om 50 navngitte nasjonale laksevassdrag og 9 nasjonale laksefjorder."

FoU-avgift

Komiteen har merket seg den store utviklingen i oppdrettsnæringen, og interessen fra eierne om å legge en avgift på eksport som øremerkes forskning og utvikling av oppdrettsnæringen. Komiteen viser til at ordningen nå innføres, jf. behandlingen av Ot.prp. nr. 32 (1999-2000) Lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at norsk oppdrettsnæring i 1998 produserte 412 000 tonn oppdrettslaks og 50 000 tonn ørret, som i all hovedsak gikk til eksport (nest største eksportnæring). Det er all grunn til å anta en fortsatt vekst og utbredelse av næringen, også som vi ser ved oppdrett av andre arter. Dette medlem viser til behandlingen av Ot.prp. nr. 32 (1999-2000), jf. Innst. O. nr. 74 (1999-2000) og pålegg av FoU-avgift knytta til eksport, og er positiv til dette. Men dette medlem mener denne ikke i sterk nok grad ivaretar de forskningsbehov som finnes på feltet om en ikke også inkluderer områder som påvirkes av næringen.

Dette medlem er opptatt av at også staten må spille en aktiv rolle i dette arbeidet, ikke minst for å sikre at det drives aktiv forskning på området, samt at det sikres at Norge blir i front på utvikling av nytt utstyr og teknologi. Dette medlem ønsker også at Regjeringen bidrar til at det drives forskning på og utvikling av landbaserte anlegg. Dette medlem viser i den forbindelse til at oppdrettsnæringen selv har foreslått en avgift på produksjon øremerket til et fond for forskning på og utvikling av oppdrettsnæringen. Dette medlem støtter dette forslaget, og mener at også det nasjonale forskningsprogrammet som Regjeringen vurderer i forbindelse med villaksen vil kunne finansieres av en slik avgift. Oppdrettsnæringen har som vi kjenner til konsekvenser for villaksen. Dette medlem ber derfor Regjeringen om å innføre en FoU-avgift på produksjon (eller fôret) i oppdrettsnæringen i forbindelse med budsjettet for 2001.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2001, å fremme forslag om en FoU-avgift på produksjon/fôrmengde i oppdrettsnæringen. Inntektene plasseres på et fond som Regjeringen utarbeider retningslinjer for."

Kontroll av oppdrettsnæringen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ser positivt på at Stortinget i Innst. O. nr. 74 (1999-2000) har styrket innsatsen for forsknings- og utviklingsarbeid og derved økt muligheten for miljøtilpassing av næringen. Flertallet ser positivt på at det arbeides med å samordne kreftene og styrke innsatsen for villaksen, men er bekymret for rømningsstatistikken som fortsatt viser høye tall. Flertallet ønsker at Regjeringen foretar en grundig vurdering av mindretallets forslag i Villaksutvalget om å gjøre Statens Forurensningstilsyn (SFT) til kontrollinstans, eventuelt fremmer forslag om dette.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at behovet for økt innsats og kontroll fra myndighetenes side også kan leses ut fra statistikk på rømning. I Fiskeridirektoratets årlige statistikker fremkommer det at 430 000 laks og 152 000 ørret rømte fra oppdrettsanlegg i 1997, mens tallene for 1998 viste 538 000 rømt laks og 77 000 rømt ørret. Dette er altfor store tall, og forteller at også kontrollen med anleggene må styrkes.

Komiteen er kjent med at lakselus fra oppdrettsanleggene er et stort problem for forvaltningen av villaksen i deler av landet, og ser positivt på at Regjeringen vil styrke dette arbeidet. Komiteen vet at det i deler av landet foretas avlusning i oppdrettsanleggene inntil to ganger i året. Komiteen ber Regjeringen løpende evaluere om den nye nasjonale forskriften for bekjempelse av lakselus fungerer etter hensikten, og orientere om dette i kommende meldinger til Stortinget om rikets miljøtilstand.

GYRO

Komiteen viser til at et enstemmig storting i forbindelse med budsjettet for 1999 vedtok at det skulle utarbeides flerårige tiltaksplaner for bekjempelse av Gyrodactylus salaris. Komiteen regner med at disse planene nå er under utarbeidelse, og kommer til behandling i løpet av inneværende år. Spørsmålet om bruk av rotenon og andre alternativer bør behandles inngående i handlingsplanen. Det vises i denne sammenhengen til uttalelser fra SFT, og komiteen forventer at det klargjøres om bruken av rotenon er i samsvar med eksisterende lov og regelverk.

FRILUFTSLIV

Det understrekes i St.meld. nr. 8 (1999-2000) at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig. Regjeringen vil:

- Videreføre arbeidet for å styrke det enkle og tradisjonelle friluftslivet basert på allmennhetens rett til fri ferdsel,
- skjerpe dispensasjonspraksis i 100-meters sonen langs kysten,
- legge frem en stortingsmelding om friluftslivspolitikken i 2000.

Komiteens merknader

Komiteen viser til betydningen friluftslivet har for flere sider av samfunnet - som kilde til rekreasjon, folkehelse og en positiv fritid, samt den store betydningen friluftsliv har for at barn skal kunne utvikle motoriske ferdigheter. Videre noterer komiteen seg den store betydningen friluftslivet har for en opplevelse av og forståelse for naturen, miljøet og menneskets plass og innbyrdes avhengighet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener det er viktig å styrke friluftslivet og sikre allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark og strandsoner. Tilgangen til jakt og fiske må bli bedre.

Flertallet forutsetter en sterk fokusering på disse områdene når Regjeringen legger fram sin friluftsmelding våren 2001.

Flertallet slutter seg til de mål som trekkes opp i St.meld. nr. 8 (1999-2000).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil advare mot den konfrontasjonslinje Arbeiderpartiet og sentrumspartiene ser ut til å legge seg på i spørsmålet om strandsonen.

Disse medlemmer er sterkt bekymret over signalene om nye statlige direktiver og lover når det gjelder strandsoneproblematikken. Disse medlemmer vil vise til at en rekke kommuner langs kysten har funnet frem til gode løsninger for å sikre allemannsretten i et samarbeid med grunneierne ved bl.a. å etablere kyststier. Disse medlemmer mener at det kommunale selvstyret er viktig - også på dette området. Det er forskjell på kommunene. Det må derfor være rom for lokale variasjoner og lokalt ansvar.

Disse medlemmer er videre sterkt bekymret over at statlige midler vrís fra sikring av friluftsområder til juridisk bistand til sikring av allemannsretten. Når det bevilges statlige midler til juridisk bistand, kan det i seg selv invitere til et høyere konfliktnivå. Disse medlemmer mener at sikring av friluftsområder er et effektivt virkemiddel for å sikre allemannsretten, samtidig som det er konfliktdepende.

Komiteens medlemmer fra Høyre ønsker derfor å trappe opp bevilgningene til dette formål.

KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

Det understrekes i St.meld. nr. 8 (1999-2000) at mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal forvaltes og ivaretas som bruksressurser, og som grunnlag for opplevelse og videreutvikling av fysiske omgivelser. Et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på i et langsiktig perspektiv som kunnskapsressurser og som grunnlag for opplevelser.

Regjeringen ønsker å synliggjøre et nasjonalt ambisjonsnivå i kulturminnepolitikken - når det gjelder reduksjon i det generelle tapet av kulturminner og kulturmiljøer (totalbestand) som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, bedring i vedlikeholdstilstanden til kulturminner/kulturmiljøer som er vernet og bedring av representativiteten av de ulike hovedtypene av kulturminner og kulturmiljøer. Det er nødvendig med bedre systematisering og oversikt over de ulike typene kulturminner og kulturmiljøer, og det vises til at Riksantikvaren i løpet av år 2000 vil systematisere fredede kulturminner og -miljøer i hovedtyper og gjennom dette avdekke mangler. Dette innebærer også utarbeiding av kriterier for prioritering og utvelgelse av nye fredningsobjekter.

Regjeringen vil:

- Gjennomgå kulturminnepolitikken,
- gjennomgå skatte- og avgiftsregelverket for å identifisere ordninger som motvirker privat verneinnsats,
- forsere arbeidet med å sette i stand fredede bygninger og anlegg opp til ordinær vedlikeholdssituasjon,
- styrke istandsetting av Bryggen i Bergen,
- styrke fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet ved informasjons- og opplærings tiltak.

Det vises i St.meld. nr. 8 (1999-2000) til at det i bistandsarbeidet er lagt særlig vekt på at kulturarven er viktig for identitet, forståelse for eget kulturelt ståsted og som kilde til kunnskap om egen historie og utvikling. Regjeringen vil vurdere hvordan vern av kulturminner kan utnyttes bedre i dette arbeidet, som et potensial i forhold til utfordringer knyttet til demokratibyggning, menneskerettigheter, utdanning og næringsutvikling.

Komiteens merknader

Komiteen ønsker å presisere at i arbeidet med bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, er det viktig at forvaltningen viser smidighet ovenfor private eiere. Det må legges vekt på å utvikle strategier som gjør at vernarbeidet blir et lagspill mellom forvaltningen og private eiere. Komiteen ber om å få en orien-

tering om hva forvaltningen har iverksatt for å fremme dette lagspillet i neste melding til Stortinget om rikets miljøtilstand.

Komiteen viser til at det er nedsatt et offentlig utvalg som skal gå gjennom alle sider av forvaltning av kulturminner, ikke minst private eieres situasjon. Utvalget skal legge fram sin innstilling i 2001 med sikte på ytterligere forbedringer.

Komiteen viser til at det allerede i årets budsjett ble gjort endringer i skattereglene for å stimulere til privat verneinnsats, og ber om at dette også vurderes i budsjettet for 2001.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, stiller seg positive til hovedtrekkene i de virkemidler og tiltak Regjeringen foreslår for bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, og mener det er viktig å synliggjøre et nasjonalt ambisjonsnivå, samtidig som det er helt klart at ambisjonsnivået må følges opp av nødvendige tiltak slik at vi får en realisering og igangsetting av så mange konkrete prosjekter som mulig.

Flertallet mener det er viktig å ha høyt et ambisjonsnivå for vern av kulturminner. Tapet av kulturminner som er beregnet til 1 pst. i året er for høyt.

Flertallet viser til Innst. O. nr. 24 (1999-2000) om lov om endringer i lov om kulturminner, der komiteens flertall fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2001 fremme konkrete forslag til forbedrede støtteordninger og andre incitamentter for å sikre vernetiltak, restaurering, oppussing og annet vedlikehold i henhold til kulturminneloven."

Flertallet vil peke på de mange uløste oppgavene innen flere områder av kulturminnevernet som kystkultur, bergkultur, industriminne og tekniske kulturminner, i tillegg til de store utfordringene innen vern av bygninger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ber om at det vurderes om momsfristak eller momsrefusjon kan gi en bedre stimulan til å restaurere fredede og verneverdige objekter, samt at det blir vurdert om det er grunnlag for å kunne gi eiere av fredede og verneverdige boligeiendommer fradrag (ved ligningen) for vedlikeholdsutgifter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at Regjeringen gjennomgår helheten i kulturminnepolitikken og spesielt de skatter, avgifter (inkl. mva.) og regelverk som pålegges private eiere, og som motvirker privat verneinnsats.

Disse medlemmer vil også vise til behandlingen av Dokument nr. 8:14 (1999-2000) fremsatt av Fremskrittspartiet, der det foreslås endring av loven om kul-

turminner slik at staten bærer kostnadene til særskilt granskning før iverksetting av tiltak. Flertallet over- sendte forslaget til Regjeringen for nærmere utredning.

Disse medlemmer mener at en økonomisk gjennomgang med hensyn til privat verneinnsats og Regjeringens utredning av Dokument nr. 8:14 (1999-2000) er helt avgjørende med hensyn til finansiering av kulturminnevern.

Forslag om Norsk Kulturminnefond

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til de stadige debatter om manglende bevilgninger til kulturminnevernet i Norge, og ser at det er nødvendig å fremskaffe økte ressurser til formålet. Flertallet mener imidlertid det er fornuftig at man i tillegg til økte offentlige bevilgninger til kulturminnevernet, forsøker å finne modeller som kan utløse midler fra andre kilder enn det offentlige til dette arbeidet. Utfordringene er så store - og de tilgjengelige ressursene per i dag så små - at det er nødvendig å samle alle gode krefter for å sikre bygningsarven.

Flertallet vil peke på at de offentlige midler som i dag er satt av til røkt av verneverdig bebyggelse er begrenset. Dagens bevilgningsnivå er for lavt i forhold til de nasjonale målsettinger som er nedfelt av storting og regjering i forhold til fredede og vernede bygg og miljøer. Flertallet mener at skal vi lykkes i å nå målsettingen innen kulturminnevernet, må det legges til rette for at offentlige, private interesser og organisasjoner kan samarbeide om vernearbeidet. I en slik sammenheng vil opprettingen av et Norsk Kulturminnefond være et godt virkemiddel.

Flertallet ser behov for å finne løsninger som med relativt beskjeden offentlig innsats kan utløse økt aktivitet for å ta vare på gammel bebyggelse som foreløpig ikke er vernet eller fredet, ved at det offentlige går inn i partnerskap som utløser midler og aktivitet med utgangspunkt i ikke-offentlige ressurser, som næringsliv, organisasjoner og enkeltpersoners midler og frivillige innsats. Flertallet er kjent med at det finnes private fond og stiftelser som gir bidrag til slikt arbeid, men dette skjer noe tilfeldig og er avhengig av at den aktuelle bygningsverner har kunnskap og kapasitet til å søke og utnytte disse finansieringskildene. Flertallet er også kjent med at det finnes en rekke frivillige grupper og enkeltpersoner som ofte ikke makter å realisere igangsatte verneprosjekter fordi de sliter med finansiering, ikke har nødvendig fagkunnskap eller simpelthen ikke makter å fullføre oppgaven fordi entusiasmen og engasjementet "brenner ut" underveis.

Flertallet viser til at i Storbritannia ble The Architectural Heritage Fund etablert i 1975. Det offentlige gikk i utgangspunktet inn i fondet med et tilskudd på £ 500 000 (ca. 6,5 mill. kroner), som siden er fulgt opp av flere bevilgninger gjennom ulike offentlige etater, donasjoner fra privatpersoner, organisasjoner, institusjoner og bedrifter. I dag har fondet vokst til en størrelsesorden på 160 mill. kroner, noe som gir rom for ca. 75 verneprosjekter av forskjellig størrelse i løpet av

året. I løpet av 1998 kom det inn ca. 15 mill. kroner til fondet i form av gaver og tilskudd.

Flertallet viser til at denne typen finansiering ikke har vært like framtreddende i Norge. Vi har imidlertid sett at lignende modeller har utløst store ressurser og mye engasjement i enkelte sammenhenger. Ett eksempel på dette er Kulturminnestafetten (1997). Her gikk staten inn med ca. 6 mill. kroner, noe som i sin tur utløste annen finansiering i størrelsesorden 24 mill. kroner. Norsk kulturarvs "Ta et tak"-aksjon viser tilsvarende effekter.

Flertallet mener bl.a. med bakgrunn i britiske og norske erfaringer, at det ville være et fornuftig og kostnadseffektivt tiltak for norske myndigheter å bidra til opprettelsen av et fond etter britisk modell i Norge. Dette kan løses ved at staten, enten alene eller i samarbeid med andre etablerer et rullerende fond, der noe av kapitalen, samt avkastningen, stilles til rådighet for prosjekter hvor det er mulig å skaffe annen partsfinansiering. Det bør kunne gis både lån og direkte tilskudd fra fondet. Tilskudd og lån bør kunne gis både til planlegging og gjennomføring av prosjekter. Det må være et krav at alle prosjekter som blir tildelt lån eller midler, har avklart sitt framtidige driftsgrunnlag, og at dette er bedriftsøkonomisk bærekraftig.

Flertallet har tiltro til at et slikt fond vil utløse en rekke tiltak rundt om i landet som ellers ikke ville kommet i gang, men da må fondet ha en størrelse tilsvarende det britiske hadde i startfasen.

Flertallet mener at Kulturminnefondet i tillegg vil gi frivillige kulturminnevernere et apparat man kan henvende seg til når man ikke vet hvordan man skal få realisert sine prosjekter. Et slikt fond vil bli en ikke ubetydelig kompetansebase for frivillige kulturvernere, i tillegg til at det i kjølvannet av opprettelsen vil danne seg et svært verdifullt nettverk innen kulturminnesektoren. Det vises også til at Riksantikvaren stiller seg positiv til opprettelse av fondet.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av Norsk kulturminnefond i en egen proposisjon høsten 2000."

OVERGJØDSLING OG OLJEFORURENSNING

Det understrekes i St.meld. nr. 8 (1999-2000) at det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsføremster og i marine områder som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer, og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel.

Regjeringen vil:

- Gi mer ansvar og myndighet til kommunene for å sikre en god vannkvalitet lokalt,

- effektivisere oljevernberedskapen ved bl.a. å vurdere organisatoriske endringer,
- sørge for at skipsvrakene langs Norskekysten ikke medfører uakseptabel risiko for oljeforurensning.

Komiteens merknader

Komiteen merker seg de langsiktige målene Regjeringen legger opp til når det gjelder overgjødning og oljeforurensning.

Komiteen mener oljevernberedskapen er et viktig virkemiddel for å forebygge skader og redusere forurensning ved oljesøl. Komiteen vil minne om at kommunene i henhold til forurensningsloven har ansvar for beredskap ved mindre, akutte utslipp av olje og kjemikalier. Større utslipp er statens ansvar.

Komiteen viser til at Statens Forurensningstilsyn for tiden arbeider med en miljørisiko- og beredskapsanalyse der statens bidrag til den nasjonale beredskapen skal evalueres. Denne analysen vil gi et bilde av situasjonen, og dersom eventuelle endringer i statens beredskap skulle være nødvendig, må disse justeres raskest mulig.

Komiteen vil også presisere at Norge er part i flere internasjonale beredskapsavtaler som skal sikre gjensidig bistand i tilfelle større oljesøl.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg de langsiktige målene Regjeringen legger opp til når det gjelder overgjødning og oljeforurensning. Utslippene av nærings-saltene fosfor og nitrogen i deler av Nordsjøen skal være redusert med omtrent 50 pst. innen 2005 regnet fra 1985.

Flertallet mener det er viktig raskest mulig å nå disse målene da overgjødning fører til dårlig vannkvalitet både i ferskvann og i marine områder, som igjen kan føre til fiskedød og tap av biologisk mangfold.

Flertallet har merket seg at målet for utslipp av nitrogen er til vurdering. Det vil også bli gjennomført en tiltaksanalyse på tvers av sektorene.

Flertallet støtter forslaget om at kommunene må gis større ansvar for å sikre ønsket vannkvalitet, og viser til den nye forskriften, fastsatt 12. april 2000, hvor kommunene får myndighet til å gi utslippstillatelser for avløpsanlegg opp til 1 000 personer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kjent med at det har vært gjennomført mange og omfattende tiltak de senere årene knyttet til områder som er eutrofipåvirket. Det kan her bl.a. nevnes at landbruket har blitt pålagt gjødslingsplaner, noe som har bidratt til å redusere utslippet til vassdrag fra landbruket.

For å oppnå ytterligere reduksjoner i utslippene av nitrogen mener disse medlemmer at landbruket selv må pålegges å ta større ansvar enn hva som nå er tilfelle.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener derfor at prinsippet om at "forurensningen skal betale" også må gjelde for landbruksnæringen. Dette vil være av avgjørende betydning for å sikre at denne næringen gis de nødvendige incentiver for å finne frem til en mer riktig og effektiv bruk av gjødsling.

Disse medlemmer er kjent med at det er iverksatt et omfattende samarbeid mellom industrien og myndighetene for å skaffe en oversikt over hvilke reduksjoner som er mulig for å eliminere eller minimalisere utslipp av olje og kjemikalier fra offshoreindustrien.

Disse medlemmer mener det er av avgjørende betydning at man lager incentiver som næringslivet er tjent med gjennom et nært og frivillig samarbeid.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets særmerknad.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg også at Regjeringen ønsker en strengere målsetning. Dette særlig når man kjenner til de til dels store helse- og miljømessige konsekvensene både fosfor og nitrogen har på vannkvalitet i både ferskvannsføremster og i marine områder, og som oljeutslipp har på både dyreliv og kystnatur. Dette medlem minner om konsekvensene eutrofiering har på ferskvannsføremstene, og at det er store brukerinteresser knyttet til disse. Det er med andre ord økonomiske begrunnelser bak å redusere eutrofiering av vann, både for ferskvann og marine områder.

Dette medlem har merket seg at målet for utslippene av nærings-saltene fosfor og nitrogen er at utslippene skal være redusert med omtrent 50 pst. innen 2005 regnet fra 1985. Dette medlem peker på at i og med at målet for fosfor var nådd allerede i 1995, kan målet ikke beskrives med noe annet enn defensivt. Dette medlem ønsker at dette målet skjerpes.

Når det gjelder nitrogen har dette medlem merket seg at målet er under vurdering. Dette medlem mener dette er bekymringsfullt i lys av den eksisterende situasjon. I motsetning til utslippene av fosfor, har reduksjonen av utslippene av nitrogen stoppet opp etter å ha hatt en nedadgående kurve i flere år. Utslippene pr. i dag er over 30 pst. høyere enn målet på 50 pst. reduksjon sammenlignet med 1985. Dette medlem har også merket seg at pålegg om bygging og ferdigstilling av nitrogenfjerningstrinn ved to renseanlegg med utslipp til områder hvor nitrogeniltak er prioritert, trekker ut i tid til nærmere 2005. Dette medlem går derfor inn for at målet om 50 pst. reduksjon innen 2005 opprettholdes, og at nødvendige nitrogenfjerningstiltak iverksettes så raskt som mulig.

Dette medlem støtter forslaget om at kommunene gis større ansvar for å sikre ønsket vannkvalitet, og at kommunene gis utvidet myndighet til å gi utslippstillatelser til separate utslipp fra dagens 25 personer til 2 000 personer.

Komiteen har merket seg at industrien legger opp til å presentere en plan for myndighetene om hvordan operasjonelle forurensninger fra oljeindustrien enten kan reduseres eller mineres. Komiteen peker samtidig på at det stilles krav til oljeindustrien som er i tråd med de langsiktige målene som trekkes opp, og som burde være oppnåelige.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har merket seg at utslipp av olje fra oljeinstallasjoner er både akutte og operasjonelle, og at de har økt jevnlig fra midten av 1990-årene. Disse medlemmer registrerer at hovedkilden av tilførsel av olje til Nordsjøen er landbasert virksomhet på kontinentet, men peker samtidig på at Norge må ta ansvar for utslipp fra nasjonale kilder. Petroleumsvirksomheten er en viktig kilde, og da særlig utslipp av oljeholdig (produsert) vann, som representerer over 80 pst. Disse medlemmer peker på at det knytter seg stor usikkerhet til påvirkninger av det biologiske mangfoldet, samt økosystemets funksjon og sammensetning, og at alt tyder på at disse utslippene vil komme til å øke i årene som kommer ettersom plattformene blir eldre.

Produsert vann inneholder olje med en maksimal grense på 40 mg olje per liter, og vannløselige stoffer (lavaromatiske stoffer, fenoler og PAH) er ikke inkludert i denne grensen. Også disse stoffene kan ha store økologiske konsekvenser.

Disse medlemmer vil peke på at kartlegging av miljøfølsomme områder i første rekke knytter seg til faren for akutte utslipp. Utslipp av produsert vann faller inn under målet for nullutslipp. Disse medlemmer mener derfor at kravene burde være tilfredsstillende ivarettatt.

HELSE- OG MILJØFARLIGE KJEMIKALIER

Utslipp og bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier skal ikke føre til helseskade eller skader på naturens evne til produksjon og selvfornyelse, jf. St.meld. nr. 8 (1999-2000). Konsentrasjonene av de farligste kjemikaliene i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer, og tilnærmet null for menneskeskapte forbindelser.

Regjeringen har som et første mål innen 2000, 2005 og 2010 å oppnå en utfasing eller en vesentlig reduksjon av utslippene av et tyvetalls stoffer og stoffgrupper som er oppført på myndighetenes prioritetsliste for kjemikalier. Utslipp og bruk av kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø skal reduseres kontinuerlig - for å stanse utslippene innen 2020. Forurensning av grunn, vann og sedimenter forårsaket av tidligere tiders virksomhet, feildisponering av avfall o.l., skal ikke medføre fare for alvorlige forurensningsproblemer.

Regjeringen vil arbeide for å redusere den samlede trusselen som helse- og miljøfarlige kjemikalier representerer, og som krever en sammensatt virkemiddelbruk fra myndighetenes side. Videre vil Regjeringen arbeide for at det blir vedtatt internasjonale, rettslig bindende avtaler, både på regionalt og globalt nivå, som så langt som mulig forbyr og setter strenge grenser for helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Regjeringen vil bidra til at tilgangen på informasjon om helse- og miljøfarlige kjemikalier blir bedre. Regjeringen vil styrke den produktorienterte innsatsen, og det vil bli satt i gang samarbeidsprosjekter i forhold til enkelte bransjer med sikte på sikrere, riktigere og redusert bruk av kjemikalier i bransjen.

I St.meld. nr. 33 (1999-2000) viser Regjeringen til at Norge gjennom EØS-avtalen er knyttet til EUs omfattende regelverk for kjemikalier, og at utviklingen av dette regelverket dermed får stor betydning også for utslipp og bruk av farlige kjemikalier i Norge.

Regjeringen vil videreutvikle og intensivere innsatsen for å påvirke utviklingen av EUs kjemikaliereregulering, samt utviklingen av det regionale og globale miljøsam arbeidet på kjemikalieområdet. Regjeringen legger vekt på utviklingen av en integrert og effektiv kjemikaliepolitikk i EØS-området, og på det nordiske samarbeidet knyttet til strategi og regulering av kjemikalier innenfor EU og i andre internasjonale fora. Regjeringen vil innenfor Det globale miljøfondet, GEF, fortsette å søke å oppnå løsninger som gjør at GEF-midler kan brukes til å støtte tiltak i utviklingslandene. Regjeringen legger stor vekt på UNEPs rolle som sekretariat for globale kjemikalieavtaler.

Komiteens merknader

Komiteen har merket seg gjennomgangen av helse- og miljøfarlige kjemikalier i St.meld. nr. 8 (1999-2000) og St.meld. nr. 33 (1999-2000), og er positiv til den oppmerksomhet som er rettet mot dette saksområdet. Situasjonen når det gjelder bruk og utslipp av kjemikalier i naturen er alvorlig og bekymringsfull. I EU - en region Norge importerer stadig større andel varer fra - er det registrert omkring 100 000 kjemikalier, og antallet er økende. Dette er bekymringsfullt når flesteparten av kjemikaliene ikke er testet for farlighet på mennesker og miljø, og det er grunn til å anta at en rekke av dem er skadelige, jf. bevisbyrdeprinsippet. Komiteen er enig i presiseringen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) av hvor nødvendig det er med et tett samarbeid med EU.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre synes imidlertid St.meld. nr. 33 (1999-2000) tilleggs meldingen, i for stor grad gir inntrykk av at Norge på grunn av EØS-avtalen nærmest må vente og se hva EU gjør.

Disse medlemmer er opptatt av at Norge skal være i forkant på dette området, og ønsker å være en pådriver, overfor så vel EU, som i andre mer internasjonale

nale fora. Disse medlemmer er enig i at det kan være nyttig å legge vekt på et tett nordisk samarbeid, slik vi har sett av problemene knyttet til Sellafield.

Komiteen ønsker at kommende meldinger til Stortinget om rikets miljøtilstand skal ha et fast kapittel om miljøgifter, og at dette kapittelet over tid vil beskrive utviklingen (økning/reduksjon) av slike kjemikalier.

Komiteen vil presisere at langtransportert forurensning står for de største tilførsene til det norske miljøet av flere av de farligste kjemikalierne.

Det er da viktig å minne om verdien av regionalt og globalt samarbeid for å begrense tilførselen av helse- og miljøfarlige kjemikalier til Norge. Det har i de siste årene vært en styrking av det internasjonale arbeidet på kjemikalieområdet, og komiteen er glad for at Regjeringen vil videreføre og styrke dette arbeidet.

Komiteen vil påpeke verdien av en detaljert informasjon om spesifikke kjemikalier, og vil oppfordre Regjeringen til å fortsette å utvikle virkemidler og tiltak som er nevnt i punkt 6.3 i St.meld. nr. 8 (1999-2000). Spesielt vil komiteen nevne punktet om forsknings-, utrednings- og overvåkningsaktiviteten på kjemikalieområdet, som vil medføre at bedre informasjon gis ut gjennom de eksisterende formidlingskanalene.

Komiteen vil for øvrig vise til St.meld. nr. 33 (1999-2000) om samarbeidet gjennom nye globale avtaler som nå etableres på kjemikalieområdet, der også utviklingslandene stimuleres til å implementere forpliktelser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil minne om arbeidet innenfor OSPAR, der det legges stor vekt på å prioritere ytterligere helse- og miljøfarlige kjemikalier til å omfattes av generasjonsmålet. Flertallet forutsetter at Regjeringen og Norge fortsatt er en pådriver i dette arbeidet.

Flertallet er enig i den strategi som følges opp i arbeidet med visse særlig farlige kjemikalier (POP-avtalen), og ønsker en styrking av det globale miljøfondet (GEF), med innsats ut fra de enkelte lands betalingssevne. Flertallet er fornøyd med at Regjeringen vektlegger videreutvikling av UNEPs sekretariats rolle.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Regjeringens hovedmålsetning når det gjelder miljøfarlige kjemikalier skal være at de kriteriene og virkemidler som utvikles, må fremme en trinnvis risikoreduksjon gjennom produktutvikling, miljøriktig forbruksvalg og en sikker håndtering.

Utslippskrav er viktige konkurransevilkår for industrien. Av hensyn til konkurranseforholdene for norsk industri som konkurrerer på verdensmarkedet blant annet med industri fra andre europeiske land, mener disse medlemmer at det er viktig at fremtidige utslippskrav i Norge skjer i takt med gjennomføringen

av IPPC-direktivet i EØS-området, og ikke gjennom forserte nasjonale konsesjonsrunder.

Disse medlemmer viser til at gjennom EØS-avtalen har Norge full adgang til å delta i utformingen av rammene for fremtidige utslippstillatelser i Europa.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Regjeringen i meldingen presiserer at Norge skal arbeide effektivt for å redusere utslippene av dioksiner. Flertallet vil peke på at de viktigste helse- og miljøutfordringene knyttet til PVC er bruken av farlige tilsetningsstoffer. Flertallet ser det som viktig at SFT fortsatt fokuserer på arbeidet for stadig å redusere bruken av farlige tilsetningsstoffer og også å redusere dannelse av dioksiner i produksjons- og avfallsfasen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre kan ikke se at dette er mulig uten å redusere produksjon og bruk av de materialene som fører til utslipp av dioksin ved produksjon, bruk eller destruksjon. Det samme gjelder andre former for produkter der helse- og miljøfarlige kjemikalier inngår som en nødvendig del.

Disse medlemmer vil vise til at omfattende tiltaksanalyser for tiden blir gjennomført av SFT, og ber Regjeringen på dette grunnlag fremme forslag om hvordan produksjon og bruk av PVC kan reduseres.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at St.meld. nr. 8 (1999-2000) totalt sett gir en god beskrivelse av problemet og trusselen som bruk av kjemikalier representerer for miljøet og menneskene, med ett konkret unntak. Dette gjelder sammenhengen mellom produksjon av råstoff til plastproduktet PVC, samt sammenhengen mellom PVC og utslipp av dioksin.

I motsetning til tidligere, hvor utvinning av råvarer og produksjon av varer utgjorde den største kilden til utslipp av kjemikalier, utgjør produkter i dag hovedkilden til kjemikalieutslipp. Stadig flere produkter lages i dag av PVC. Dette henger sammen med produksjonskostnader, produksjonsmetoder og kostnader på arbeidskraft.

Dette medlem viser til at PVC er et plastprodukt der klor brukes som en av innsatsmaterialene. Det er et etablert faktum at produksjonen av PVC fører til utslipp av dioksiner, noe som har vært påvist ved flere av Norsk Hydros fabrikker. Det er også god grunn til å tro at PVC frigjør store mengder gift i sin levetid, og forbrenning av platen ved destruering vil føre til nye utslipp av dioksiner og andre klororganiske stoffer. Dette er bakgrunnen til at PVC er under stadig sterkere søkelys flere steder i verden, ikke minst i Europa.

Komiteen viser til det foreslåtte tiltaket om en *obs-liste* for kjemikalier som benyttes i Norge og som har en eller flere av de uønskede egenskapene som i meldingen er nevnt i "Boks 6.2 - Kriterier for uønskede

egenskaper". Komiteen støtter dette tiltaket ettersom det vil bidra til en økt fokus fra brukere på egenskaper ved giftstoffer brukeren er i kontakt med, samt heve bevisstheten om bruken av dem.

I den grad stoffer på denne obs-listen også er i bruk i vanlige forbruksvarer (f.eks. innpakkingsplast), ber komiteen Regjeringen vurdere om de varer som inneholder disse giftene bør merkes på en klar og tydelig måte.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser også til Budsjettinnst. S. nr. 1 (1999-2000), hvor forslag om avgift på trykkimpregnert trevirke ikke ble innført. Disse medlemmer minner om at to av stoffene som brukes ved trykkimpregnning (kobber og krom i tillegg til arsen) er på Regjeringens prioriterte liste over kjemikalier som omfattes av resultatmål 1 (prioritetslisten), og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget ved framleggelsen av nasjonalbudsjettet for 2001 eller i den kommende melding om rikets miljøtilstand med forslag om hvordan bruken av slike materialer kan bli redusert. Det vises i denne sammenheng til regelverk i Danmark.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er positive til den oppmerksomhet tilleggsmeldingen (St.meld. nr. 33 (1999-2000)) viser til problemene knyttet til opphugging av utrangerte skip i utviklingsland, og mener det arbeidet som er igangsatt, må intensiveres. Dette gjelder både det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO for etablering av internasjonale retningslinjer på området og støtte til sentre i utviklingsland som driver opplæring i behandling av farlig avfall.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil dessuten understreke det ansvar de enkelte redere har for å sikre at skip hugges opp på en måte som tilfredsstiller miljøhensyn og hensynet til menneskerettighetene. Her bør det skje en større bevisstgjøring, bl.a. gjennom KOMpakt, det konsultative organ for menneskerettigheter og norsk økonomisk engasjement i utlandet, der næringslivet selv deltar. Dette flertallet vil også vise til det pilotprosjekt som foreslås i St.meld. nr. 21 (1999-2000) Handlingsplan for menneskerettigheter, vedrørende rapportering, overvåking og verifisering av bedrifters atferd i utlandet som et mulig virkemiddel i denne sammenheng.

AVFALL OG GJENVINNING

I St.meld. nr. 8 (1999-2000) er avfall definert som etterlatenskapene fra vår produksjon og vårt forbruk -

alt det vi kaster fordi vi ikke vil ha det eller ikke kan bruke det mer. Avfallsproblemene skal løses slik at avfallet gir minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø, samtidig som avfallet og håndteringen av dette legger minst mulig beslag på samfunnets ressurser.

Det strategiske målet i avfallspolitikken ble fastlagt gjennom behandlingen av St.meld. nr. 44 (1991-1992) Om tiltak for reduserte avfallsmengder, økt gjenvinning og forsvarlig avfallsbehandling. Dette innebærer at virkemidler og tiltak innen avfallspolitikken skal baseres på samfunnsøkonomiske vurderinger, og Regjeringen legger til grunn at dette fortsatt skal være styrende i avfallspolitikken.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at under behandlingen av St.meld. nr. 58 (1996-1997) Miljøpolitikk for en bærekraftig utvikling, ba Stortinget Regjeringen om å legge fram en egen melding om avfallspolitik, kildesortering og gjenvinning.

I St.meld. nr. 8 (1999-2000) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand kap. 7, er avfallspolitikken belyst, og den bygger i vesentlig grad videre på St.meld. nr. 44 (1991-1992) Strategi for miljøvennlig avfallshåndtering.

Komiteen ønsker å få en bredere gjennomgang av enkelte tema bl.a. i forhold til hva det vil bety for avfallsbehandlingen når næringslivet får større handlingsfrihet og ansvar. Stortinget ber derfor om at Regjeringen snarest og på egnet måte legge fram en sak for stortinget om avfallspolitik, kildesortering og gjenvinning.

KLIMAENDRINGER

Det fremheves i St.meld. nr. 8 (1999-2000) at konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre skadelig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Klimagassutslippene skal i perioden 2008-2012 ikke være mer enn 1 pst. høyere enn i 1990.

Regjeringen viser i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til at Kyotoprotokollen bare er et første skritt i retning av å oppnå Klimakonvensjonens målsetting om å unngå farlige menneskeskapt klimaendringer.

På kort sikt er Regjeringens overordnede prioritet å bidra til at utfallet av den *sjette partskonferansen (COP 6)* under Klimakonvensjonen i Haag i november 2000 blir godt nok til at det blir mulig for et tilstrekkelig antall land å ratifisere Kyotoprotokollen, slik at den kan tre i kraft så raskt som mulig.

Regjeringen vil arbeide for et *regelverk for Kyotomekanismene* som sikrer kostnadseffektive, reelle utslippsreduksjoner. Regjeringen mener det er viktig å få enighet om et system som sikrer overholdelse av forpliktelsene, og som definerer hva som skjer dersom forpliktelsene ikke blir overholdt.

Regjeringen vil arbeide for løsninger som både kan bidra til å motvirke effektene av klimaendringer og til å få til en mer bærekraftig økonomisk utvikling i utviklingslandene.

Regjeringen anser at Norge innenfor EØS-avtalen og dermed i forholdet til EU best kan tjene sine interesser ved fortsatt å arbeide gjennom "paraplygruppa" av samarbeidende land, men den vil legge vekt på å styrke dialogen med EU for å prøve å dempe motsetningene mellom industrilandene før COP 6. Utviklingslandenes deltakelse i arbeidet med å redusere utslippene er sentralt i forhandlingene. Regjeringen vil arbeide aktivt for at det blir oppnådd gode resultater mht. kapasitetsbygging og overføring av teknologi og finansielle ressurser for utviklingslandene, som trolig vil være nødvendig for å få til tilfredsstillende resultater i forhold til Kyotomekanismene og regelverket som skal sikre at landene overholder forpliktelsene.

Regjeringen legger i St.meld. nr. 33 (1999-2000) vekt på at utformingen av virkemiddelbruken på klimaområdet og tiltak for å oppfylle Kyotoprotokollen skal tilstrebe kostnadseffektivitet både nasjonalt og globalt.

Regjeringen legger videre opp til at Norge skal ta i bruk Kyotomekanismene for å redusere de samlede kostnadene ved å oppfylle våre forpliktelser. I tråd med bestemmelsene i Kyotoprotokollen vil bruk av disse fleksible gjennomføringsmekanismene være et supplement til nasjonale tiltak.

Regjeringen mener at utviklingen av de norske virkemidlene må skje i lys av det som skjer i andre land. Som følge av EØS-avtalen og at EU er vårt viktigste eksportmarked, vil utvikling innenfor EU være spesielt viktig. Regjeringen vil videreutvikle virkemidlene for å få utløst flere kostnadseffektive nasjonale tiltak, og et nasjonalt kvotesystem for klimagasser vil kunne ivareta kriteriene om kostnadseffektivitet og styringseffektivitet fra norsk side.

Regjeringen vil bidra til at det utvikles et internasjonalt kvotemarked blant industrilandene som stimulerer til at de billigste tiltakene blir realisert, og at det norske kvotesystemet skal kobles til dette. Dette vil gjøre det mulig å bli enige om mer ambisiøse forpliktelser senere. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til et nasjonalt kvotesystem.

Regjeringen viser til at EU-kommisjonen mars 2000 la fram en *grønnbok* om kvotehandel og en kommunikasjon hvor den på et overordnet nivå utmeisler en strategi for å gjennomføre Kyotoforpliktelsene. Regjeringen mener grønnboka kan være et første skritt på veien mot et regionalt kvotesystem.

I tillegg til å delta i utformingen av et internasjonalt kvotesystem, tar Regjeringen sikte på at Norge skal benytte de prosjektbaserte Kyotomekanismene aktivt.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at Stortinget har behandlet energimeldingen og fattet vedtak som har konsekvenser for arbeidet med klimaendringene. I disse spørsmål viser komiteen derfor også til Innst. S. nr. 122

(1999-2000), hvor også partienes primærstandpunkter fremkommer.

I forhold til St.meld. nr. 33 (1999-2000) er komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, enig i Regjeringens ambisjoner om å få på plass regelverket for Kyoto-mekanismene for industrilandene, og at det sikres at forpliktelsene overholdes, samt at det utarbeides tiltak mot land som bryter regelverket.

Flertallet viser til at det er bred enighet nasjonalt og internasjonalt om at de menneskeskapte klimagassutslippene kan ha innvirkning på de globale klimaendringene. Temperaturøkninger som vil kunne endre nedbørsmønstre og vindsystemet, forflytte klimasoner og heve havnivået, vil få svært alvorlige konsekvenser både for økosystemer og samfunnet.

For å hindre en slik uønsket utvikling, vil flertallet understreke viktigheten av Kyotoprotokollen i arbeidet med å redusere menneskeskapte klimagassutslipp.

Flertallet mener Kyotoprotokollen representerer en milepel i innsatsen for å motvirke klimaendringene. Det er viktig at arbeidet med å legge til rette for Kyotomekanismene har høy prioritet, og flertallet har merket seg Regjeringens prioriteringer om å arbeide for et regelverk som sikrer kostnadseffektive og reelle reduksjoner i utslippene av klimagass. Flertallet støtter også Regjeringens syn om at det er viktig å få enighet om et system som sikrer overholdelse av forpliktelsene og hva som skjer når disse ikke blir overholdt.

Det er viktig at virkemidlene utløser kostnadseffektive nasjonale tiltak, og flertallet har merket seg at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til et nasjonalt kvotesystem.

Avtalen representerer likevel bare ett første skritt framover i den internasjonale klimapolitikken. Flertallet understreker at landene som slutter seg til Kyotoprotokollen skal ha vist klar framgang i å oppnå utslippsforpliktelsene innen 2005.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ber derfor Regjeringen i neste melding til Stortinget om rikets miljøtilstand gi en vurdering av hvordan Norge ligger an i forhold til de utslippsforpliktelsene vi har påtatt oss.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til at industrilandene må finne felles løsninger i klimaforhandlingene. Flertallet støtter et fortsatt arbeid gjennom "paraplygruppa", men vil også vektlegge betydningen av en god dialog med EU i disse spørsmålene. Flertallet støtter også Regjeringens arbeid i å finne gode løsninger på områder som er viktige for industrilandene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil også vise til at de fleksible gjennomføringsmekanismene i Kyotoprotokollen skal være et supplement til nasjonale tiltak. Dette er slått fast både i protokollen og senere gjennom Stortingets behandling. Disse medlemmer forventer derfor at Regjeringen raskt kommer tilbake til Stortinget med forslag til nasjonale tiltak.

Når det gjelder fastsettelsen av reglene for Kyotomekanismene støtter disse medlemmer prinsippene om at de skal sikre kostnadseffektive og reelle utslippsreduksjoner og at de skal bidra til en mer bærekraftig utvikling i utviklingslandene. Men det forventes at Regjeringen har merket seg at Stortinget ved flere anledninger har understreket at disse fleksible mekanismene skal være et supplement til nasjonale tiltak (jf. Innst. S. nr. 233 (1997-1999) og Innst. S. nr. 140 (1999-2000)).

Disse medlemmer viser til at Regjeringen ved å fokusere for ensidig på kvoteregimer og fleksible gjennomføringsmekanismer kan skyve dette i bakgrunnen. Kyotoavtalen er klar på at disse mekanismene kun skal være et supplement til nasjonale tiltak. Det er derfor viktig at Regjeringens oppfølging av et nasjonalt kvotesystem for klimagasser skjer raskt, slik at det kan bli operativt så snart som mulig, og helst slik at de trer i kraft 1. januar 2002.

Disse medlemmer viser til spørsmål 317 i denne sesjonen fra Hallgeir H. Langeland om å akseptere atomkraft som klimatiltak gjennom Den grønne utviklingsmekanismen (CDM). Miljøvernministeren uttrykker følgende i sitt svar:

"Norge ønsker ikke at kjernekraft skal kunne inngå i CDM-prosjekter, og vil uttrykke dette dersom spørsmålet kommer opp under klimaforhandlingene. Dette synet deler vi med noen land."

Disse medlemmer er av den oppfatning at det vil være uakseptabelt å inkludere kjernekraft i CDM-prosjekter, og mener Regjeringen må avvise et slikt krav.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at EU-kommisjonens Grønbok kan være et første skritt til et regionalt kvotesystem, og at dette bør følges opp, men minner også om mulighetene for et nordisk alternativ.

Flertallet er videre fornøyd med at Norge deltar i det konkrete arbeidet med å etablere Verdens Karbonfond, og tror dette fondet kan bli et instrument for å oppfylle utslippsforpliktelsene under Kyotoprotokollen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener dette imidlertid forutsetter at Regjeringen arbeider for at det ikke blir et instrument for å gi rike land mulighet til å kjøpe seg fri

fra egne forpliktelser. Disse medlemmer forventer at Regjeringen arbeider ut fra dette perspektivet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har registrert at FNs klimapanel mener at menneskeskapt CO₂-utslipp har betydning for global oppvarming og fører til klimaendringer. Disse medlemmer er i likhet med en rekke forskere skeptisk til dette. Disse medlemmer registrerer at det er stor uenighet blant forskere om omfanget og de eventuelle betydninger dette har for klimaet.

Disse medlemmer viser til at jordkloden har gjennomgått en rekke klimaendringer og istider i tidligere tider. Disse medlemmer mener at klimaendringer er naturlige og pågår hele tiden. Disse medlemmer viser til at FNs klimapanel ikke kan forklare de betydelige svingninger i klimaet som har vært i tidligere tider. Disse medlemmer vil vise til at menneskenes virksomhet bidrar med om lag 3 pst. av utslippene av de totale globale CO₂-utslippene. Disse medlemmer er svært skeptiske til Regjeringens klimatiltak (og de tiltak som blir foreslått iverksatt), og vil gå imot en ratifikasjon av Kyotoavtalen.

Disse medlemmer vil på det sterkeste ta avstand fra ensidige nasjonale CO₂-avgifter som vil være konkurransehennende for vårt næringsliv og industri. Dette vil ikke ha noen betydning i global sammenheng.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre ensidige nasjonale miljøavgifter som kan svekke konkurransevnen til norsk næringsliv."

"Stortinget ber Regjeringen avvike ensidige nasjonale miljøavgifter som svekker konkurransevnen til norsk næringsliv."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil uttrykke skepsis til fortsatt norsk deltakelse i "*paraplygruppa*" av *samarbeidende land*. Det ville være mer naturlig å ha et tett samarbeid med land som er mer opptatt av å løse klimaproblemene, enn land som har store interesser i å finne rimelige og derved ikke nødvendigvis de beste løsningene. Dette medlem ber Regjeringen foreta en grundig vurdering av om klimaproblemet fortsatt er tjent med å delta i paraplygruppa.

Dette medlem viser til at for framdriften i arbeidet med Kyotoprotokollen vil det, dersom det er praktisk mulig, være en fordel om Norge kunne ha ratifisert avtalen for COP 6.

Oppfølging av Stortingets vedtak om omgjøring av Naturkrafts utslippstillatelser for gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø

Regjeringen viser i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til Stortingets vedtak om at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å omgjøre utslippstillatelsene

for Naturkrafts planlagte gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes.

Regjeringen legger til grunn at CO₂-kravet i utslippstillatelsen kan omgjøres uten lovendringer.

Regjeringen viser til at behovet for lovendring særlig har vært knyttet til gjennomføringen av fleksible NO_x-tiltak, og Justisdepartementets lovavdeling konkluderte i sin uttalelse av 6. mars i år med at det ikke ligger innenfor forurensningslovens rammer å gi utslippstillatelser hvor utslippsreducerende tiltak i hovedsak eller i sin helhet kan gjennomføres utenfor konsesjonærens egen virksomhet.

En utslippsløsning med fleksible NO_x-tiltak vil likevel kunne gjennomføres i medhold av forurensningsloven. Regjeringen legger til grunn at Rådsdirektiv 96/61/EF om integrert forebygging og begrensning av forurensning (IPPC-direktivet), som er gjennomført i norsk rett, stiller krav om at det enkelte anlegg må oppfylle Best Available Technique-krav (BAT).

Regjeringen viser i St.meld. nr. 33 (1999-2000) til at løsningen om oppfyllelse via tredjemann er aktuell når det stilles strengere krav enn BAT. Det må også kreves en rettslig sikkerhet for at utslippsreduksjonene finner sted, og at det fastsettes vanlige krav etter forurensningsloven om rapportering, framdrift, tilsyn/kontroll og sanksjonsbestemmelser for manglende overholdelse av kravene. Utslippsreduksjonene skal foretas innenfor det området som har begrunnet utslippskravene. Videre følger det av alminnelig forvaltningsrett at forurensningsmyndighetene ikke kan fraskrive seg omgjøringsadgangen eller binde opp egen eller andre myndigheters framtidige virkemiddelbruk. Konseksjonshaver kan derfor bare godtgjøre seg tredjemanns utslippsreduksjoner i den utstrekning og så lenge utslippene ikke er regulert gjennom andre virkemidler.

Regjeringen viser til at under forutsetning av at det stilles utslippskrav rettet mot virksomheten, og at Naturkraft supplerer søknaden med en tredjemannsløsning som skissert i St.meld. nr. 33 (1999-2000), vil fleksible NO_x-tiltak kunne gjennomføres i medhold av loven.

Omgjøringssaken vil bli raskt behandlet av Miljøverndepartementet, og det arbeides med retningslinjer til Statens forurensningstilsyn for deres framtidige behandling av gasskraftverk.

Regjeringen vil utforme et program for utvikling av renseteknologi for CO₂, med sikte på å involvere både myndigheter og bedrifter.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, har merket seg at vedtaket om omgjøring av Naturkrafts konsesjonssøknad i tråd med Stortingets vedtak ved behandlingen av St.meld. nr. 29 (1998-1999) Om energipolitikken, kan gjennomføres uten endring av forurensningsloven. Flertallet har videre merket seg kravene som stilles til oppfyllelse ved en tredjemannsløsning og at en kon-

kretisering av dette vil ligge innenfor den gjeldende lovs rammer.

Flertallet viser til at krav om BAT (Best Available Technology) skal knyttes til IPPC-direktivet, og således knyttet til beste tilgjengelige teknologi i Europa. Dette fremgår også av brev av 8. juni 2000 fra miljøvernministeren til komiteen. I brev fra SFT til Miljøverndepartementet av 15. juni 2000 (se vedlegg) blir det gjort rede for hva som er best tilgjengelig teknikk i dag for den aktuelle type gasskraftverk. Dette gjelder både forbrenningsteknologi og renseteknologi. Ifølge SFTs vurdering er minimums BAT i Europa i dag lav-NO_x-brennere med en garantiverdi på 25 ppm NO_x. Dette er med andre ord det utslippsnivå som minimum må oppfylles. De krav SFT har stilt til NO_x-reduksjon i Naturkraft AS sin utslippstillatelse, er strengere. Dersom dette kravet til NO_x-reduksjon opprettholdes, er det krav som beskrives i St.meld. nr. 33 (1999-2000) - om tredjemannsløsninger - oppfylt.

Flertallet er gjort kjent med at omgjøringssaken nå forberedes etter vanlige saksbehandlingsprosedyrer i henhold til omgjøringsvedtak etter forurensningsloven. Flertallet viser til miljøvernministerens brev til komiteen av 6. juni 2000 hvor det redegjøres for de saksbehandlingsprosedyrer som må følges. I brevet til komiteen av 6. juni 2000 er det omgjøringsloven av utslippstillatelsene som omtales, ikke spørsmålet om hvorvidt forurensningsloven må endres. Det spørsmålet er avklart i St.meld. nr. 33 (1999-2000). Flertallet viser til behandlingen av St.meld. nr. 29 (1998-1999), hvor flertallet understreket at det er Regjeringen som har ansvar for å sikre en forsvarlig saksbehandling.

Flertallet viser til brevet av 6. juni 2000 fra miljøvernministeren hvor det henvises til hva Justisdepartementets lovavdeling uttaler generelt om lovtolkning. Lovavdelingen presiserer at de konkrete rettslige vurderinger på flere punkter vil være avhengige av vurderinger av faktiske omstendigheter, dels av den faktiske utvikling i fremtiden, men at det generelt ligger utenfor Lovavdelingens oppgave å ta stilling til slike faktiske forhold. Flertallet viser til at disse forhold blir avklart gjennom den avsluttende saksbehandling knyttet til omgjøring av utslippstillatelsen i tråd med Stortingets vedtak ved behandling av Innst. S. nr. 122 (1999-2000).

På denne bakgrunn er flertallet så langt tilfreds med Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak 9. mars 2000.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at en forutsetning for oppfyllelse av krav til NO_x-utslipp via tredjemann kun er aktuelt når det stilles strengere krav enn BAT. På denne bakgrunn blir definisjonen av BAT-kravene grunnleggende viktig. Dersom kravene ikke kan konkretiseres, er det heller ikke mulig å avgjøre om Naturkrafts planer for tredje-

mannsløsning slik den er skissert i merknadene fra flertallet i Innst. S. nr. 122 (1999-2000) ligger innenfor loven.

Disse medlemmer viser til at miljøvernministeren i brev til komiteen av 6. juni 2000 sier at konkretiseringen av BAT-kravene skal foretas etter en faglig vurdering av SFT. Disse medlemmer vil påpeke at SFTs faglige vurdering av BAT-kravene ligger til grunn i den opprinnelige utslippstillatelsen til SFT, som senere ble stadfestet av Miljøverndepartementet av tidligere miljøvernminister Guro Fjellanger den 22. juni 1999. Disse medlemmer viser også til at det er tilgjengelig teknologi som kan oppfylle de kravene som er satt i utslippstillatelsene til Naturkraft. Denne SCNOx-teknologien er allerede installert i gasskraftverk i USA. Det vil derfor være underlig om en ny faglig vurdering fra SFT skulle komme til et annet resultat enn det som ligger til grunn.

Disse medlemmer kan ikke se at Regjeringen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) har gitt en holdbar begrunnelse for at endringen i utslippstillatelsene kan foretas uten at loven endres. Av en slik begrunnelse må det kunne kreves at de grunnleggende forutsetningene, som gjør at en løsning ligger innenfor forurensningslovens rammer, kan konkretiseres. Disse medlemmer konstaterer at miljøvernministeren ikke er i stand til å foreta en slik konkretisering. Dersom de utslippstillatelsene Naturkraft har i dag ikke er strengere enn BAT-kravene og utslippskravene skal løses gjennom en tredjemann, vil en endring i vilkårene, slik det er vedtatt i Stortinget, måtte medføre lovendring. Dette tar ikke konklusjonen i St.meld. nr. 33 (1999-2000) høyde for.

Disse medlemmer vil videre påpeke at Stortingets vedtak 9. mars var å omgjøre de konkrete utslippstillatelsene til Naturkrafts gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes. Som en del av dette ble det vedtatt at Regjeringen skulle vurdere om det var mulig å gjøre om utslippstillatelsene, slik flertallet på Stortinget hadde skissert det, uten å endre forurensningsloven. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har gitt en generell vurdering av hva som skal til for å endre vilkårene i utslippstillatelser, uten at det skal komme i konflikt med forurensningsloven. Senere skal det vurderes nærmere hvorvidt konkrete endringer i vilkårene i utslippstillatelsene til Naturkraft ligger innenfor rammene av forurensningsloven.

Disse medlemmer viser til spørsmål fra energi- og miljøkomiteen til statsråden av 7. juni 2000, hvor det spørres om hvorvidt det er mulig at departementet etter en ordinær saksbehandlingsprosedyre kan komme til at en omgjøring av utslippstillatelsene ikke oppfyller forurensningslovens bestemmelser, og dermed komme med forslag til endring av loven. Disse medlemmer viser til svar fra statsråden av 8. juni 2000, hvor det sies:

"Som tidligere anført i svar til komiteen vil det på dette tidspunkt være direkte galt av meg å forskuttere dette."

Disse medlemmer kan ikke oppfatte dette svaret på annen måte enn at statsråden holder det åpent om det etter en ordinær saksbehandling kan bli nødvendig å endre forurensningsloven. Disse medlemmer kan ikke se at det er sammenheng mellom de brev statsråden har sendt til komiteen og den konklusjon som presenteres i St.meld. nr. 33 (1999-2000). For øvrig viser disse medlemmer også til at statsråden i debatt i Stortinget den 14. juni 2000 sa følgende med referanse til tilleggsmeldingen:

"Vi gjør den veldig klare vurdering at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å følge opp Stortingets vedtak om omgjøring av utslippstillatelsene."

Samtidig viser disse medlemmer til at statsråden fastholdt innholdet i de svar som er gitt til Stortinget om at avklaringen av om vilkårene ligger innenfor forurensningsloven, først kan skje utpå høsten.

Dermed kan ikke disse medlemmer se at Regjeringen har fulgt opp Stortingets vedtak om en avklaring på om det er mulig å endre vilkårene i utslippstillatelsen innenfor rammen av forurensningsloven før 1. juni 2000. Disse medlemmer mener at dette både er kritikkverdig og oppsiktsvekkende. Det er kritikkverdig fordi tilleggsmeldingen presenterer en annen konklusjon enn det som kan bli realiteten etter en nærmere saksbehandling. Det er oppsiktsvekkende fordi en arbeiderpartiregjering ikke kan gi et tilfredsstillende svar på et vedtak partiet selv har foreslått og stemt for i Stortinget.

Disse medlemmer viser videre til at spørsmålet om en omgjøring av utslippstillatelse også omfatter CO₂. Disse medlemmer viser til at Justisdepartementets lovavdeling sier det slik i en uttalelse av 6. mars 2000:

"Dersom etablering av gasskraftverk medfører betydelige utslipp av klimagasser uten å føre til en tilnærmet tilsvarende reduksjon av utslipp eller miljøskader andre steder, kan det etter Lovavdelingens syn på denne bakgrunn reises ganske tungtveiende rettslige innvendinger mot å gi utslippstillatelse etter forurensningsloven."

I denne forbindelse vil disse medlemmer også vise til at Justisdepartementets lovavdeling legger vekt på hvilken sikkerhet - rettslig eller faktisk - man kan stille for at de totale utslippene vil gå ned. Lovavdelingen uttaler at det i en slik vurdering kreves:

"Forholdsvis høy grad av sikkerhet for miljøfordelene vil inntre for at de skal gjøre det berettiget å gi tilatelse til en virksomhet som isolert sett vil medføre betydelige forurensende utslipp."

Disse medlemmer stiller seg undrende til at dette overhodet ikke er vurdert i tilleggsmeldingen, St.meld. nr. 33 (1999-2000). Disse medlemmer har også merket seg at spørsmålet om utslipp av CO₂ heller ikke er vurdert på nytt av lovavdelingen i Justisdepartementet i forberedelsene til St.meld. nr. 33

(1999-2000). Det forutsettes derfor at det fortsatt er de samme vurderinger som ligger til grunn.

I brev til komiteen kan heller ikke miljøvernministeren si om lovens krav er oppfylt ved en endring av utslippstillatelsene. Det må vurderes i den enkelte sak. Igjen vil disse medlemmer påpeke at omgjøring av utslippstillatelsene til Naturkraft må anses som en enkeltsak. Det konstateres dermed at Regjeringen heller ikke når det gjelder CO₂ er i stand til å bekrefte at en omgjøring av utslippstillatelsene ligger innenfor forurensningslovens rammer. Således er heller ikke Stortingets vedtak om å få en vurdering av om dette kan gjøres innenfor forurensningslovens rammer innen 1. juni 2000 oppfylt.

Disse medlemmer vil understreke at Stortinget den 9. mars 2000 ikke ba om en teoretisk oppstilling av forutsetningene som må oppfylles dersom man skal kunne omgjøre vilkårene i utslippstillatelsene innenfor rammene av forurensningsloven. Men det skulle foretas en konkret vurdering av om en omgjøring av vilkårene i utslippstillatelsene til Naturkraft, slik flertallet skisserte det, kan foretas uten å gjennomføre lovendring.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen på det nåværende tidspunkt ikke er i stand til å svare på dette.

Disse medlemmer mener dette er svært kritikkverdige.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at departementet i brev av 31. mai 2000, som svar på spørsmål fra saksordfører, opplyser at miljømyndighetene har kompetanse til å vurdere energieffektivitet i forbindelse med tildeling av konsesjon etter forurensningsloven.

Disse medlemmer ønsker å påpeke at IPPC-direktivet ikke bare gir konsesjonsgiver kompetanse og rett, men også plikt, til å sette krav til energieffektivitet, etter direktivets artikkel 3 punkt c som lyder:

"Medlemsstatene skal treffe de tiltak som er nødvendige for at vedkommende myndigheter sikrer at anlegget drives på en slik måte at ... energien utnyttes effektivt."

Etter disse medlemmers mening er betingelsen for at energien utnyttes effektivt at gasskraftverkene bygges på en slik måte og med en slik plassering at varmen som produseres anvendes til energiformål, for eksempel oppvarming av boliger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Dokument nr. 8:49 (1999-2000) forslag om endring av forurensningsloven, som innebærer at loven ikke skal gjelde klimagassen CO₂.

LUFTFORURENSNING

Regjeringen ønsker ifølge St.meld. nr. 8 (1999-2000) at all produksjon og forbruk av ozonreducerende stoffer skal stanses. For flere av de ozonreducerende stoffene har Norge overholdt Montreal-protokollens forpliktelser, og ozonforordningen som inngår i EØS-avtalen for disse stoffene, og for andre stoffer, gis det begrensede årlige kvoter.

Regjeringen fremhever at utslippene av svoveldioksid, nitrogenoksider, flyktige organiske forbindelser og ammoniakk skal reduseres slik at påvirkningen av naturen holdes innenfor kritiske belastningsgrenser (naturens tålegrense), og slik at menneskets helse og miljøet ikke skades. Regjeringen vil:

- Vurdere hvilke virkemidler som på en mest mulig styrings- og kostnadseffektiv måte kan bidra til å nå de nye nasjonale resultatmålene,
- videreføre Norges aktive bidrag til det omfattende internasjonale samarbeidet knyttet til forskning, utredning og kartlegging av luftforurensningsproblemer og utviklingen av mer avanserte avtaler.

Lokale luftforurensninger skal ifølge St.meld. nr. 8 (1999-2000) forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas. Regjeringen vil:

- Vurdere innføring av effektive virkemidler for å redusere utslippene fra vedfyring,
- redusere antall biler som benytter piggdekk i de fire største byområdene til 20 pst. i 2002 og vurdere behovet for ytterligere tiltak,
- legge til rette for veipricing, styrke mulighetene for parkeringsrestriksjoner og fortsette den høye satsingen på kollektivtrafikken,
- innføre en differensiering av svovelavgiften for autodiesel og øke engangsavgiften på kombinerte biler.

Regjeringen tar i St.meld. nr. 33 (1999-2000) sikte på å legge fram en proposisjon for Stortinget våren 2000 - om samtykke til ratifikasjon av en ny protokoll om reduksjoner av utslipp av stoffer som medfører forurensning, overgjødning og bakkenært ozon - under ECE-konvensjonen om langtransportert grenseoverskridende luftforurensning (Gøteborgprotokollen). Regjeringen legger videre stor vekt på det arbeidet som nå skjer i EU når det gjelder problemene knyttet til langtransporterte luftforurensninger.

Komiteens merknader

Komiteen viser til kapittel 2.2 om langtransporterte luftforurensninger i St.meld. nr. 33 (1999-2000), og regner med at ratifisering av Gøteborg-protokollen legges fram etter oppsatt tidsplan. Det er i disse spørsmålene viktig at vi holder god kontakt og har godt sam-

arbeid med alle landene i Europa, selv om det ofte er enklest å forholde seg til EU. Komiteen er enig med Regjeringen i at dersom EUs direktiv om nasjonale utslippstak (Takdirektivet) har strengere utslippskrav, bør direktivet implementeres som en del av EØS-avtalen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, stiller seg positive til hovedtrekkene i Regjeringens virkemidler og resultatmål i arbeidet med å redusere luftforurensende utslipp. Flertallet stiller seg bak Regjeringens arbeid med å fase ut ozonnedbrytende stoffer, men ønsker at Regjeringen trapper opp arbeidet med å få stanset produksjon og forbruk av ozonreducerende stoffer. Ikke minst er det viktig at Regjeringen trapper opp arbeidet og øker presset for å sikre at alle land følger opp forpliktelsene i Montreal-protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil peke på at forurensning kjenner ingen landegrens, og at en vesentlig del av forurensningsproblemene i Norge skyldes utslipp fra andre land.

Disse medlemmer mener på den bakgrunn at Norge i internasjonale fora må arbeide for avtaler som registrerer og begrenser slik forurensning. Et mål bør være at erstatningsplikt skal kunne komme til anvendelse.

Disse medlemmer mener videre at norske myndigheter må arbeide for opprettelse av en egen internasjonal særdomstol for miljø saker, underlagt Den internasjonale domstol i Haag.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at det i internasjonale fora arbeides for at det opprettes en egen internasjonal særdomstol for miljø saker, underlagt Den internasjonale domstol i Haag."

STØY

Regjeringen vil styrke arbeidet med å redusere støyproblemene i Norge, og har i St.meld. nr. 8 (1999-2000) fastsatt som strategisk mål at støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas. Regjeringen vil at støyplagen skal reduseres med 25 pst. innen 2010 i forhold til 1999.

Regjeringen vil:

- utforme en kostnadseffektiv virkemiddelstrategi for å nå det nye resultatmålet,
- styrke støyforskningen,
- delta aktivt i EUs arbeid på støyfeltet.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er positive til at Regjeringen har

stilt opp nye nasjonale mål for støyreduksjon, og at det er Regjeringens mål å redusere støyplagen med 25 pst. innen 2010 i forhold til 1999. Dette er et ambisiøst mål og konsekvensene av dette vil kreve store ressurser. En evaluering i 2005 slik Regjeringen legger opp til, vil derfor være nødvendig. Flertallet slutter seg også til Regjeringens forslag til virkemidler og tiltak, men vil gjerne bidra med ytterligere tiltak som kan forenkle måloppnåelsen. Flertallet er også positiv til det samarbeid som er med EU på støyområdet.

Flertallet viser til at det i meldingen pekes på at støy er et betydelig helse-, miljø- og samfunnsproblem. Støy er et av de miljøområdene som rammer flest mennesker i Norge i dag. Om lag 1,5 millioner mennesker er utsatt for støy. Flertallet vil ut over de støyområdene som tas opp i meldingen vise til at mange plages av støy over anbefalte grenseverdier i arbeidslivet. Nær 50 pst. av de yrkesrelaterte sykdommer som ble meldt til Arbeidstilsynet i 1998 var hørselsskader. Flertallet vil derfor presisere at Arbeidstilsynet må settes i stand til å ivareta en skikkelig kontroll og oppfølging av støyproblemer knyttet til arbeidslivet.

Flertallet viser til at det også tidligere har blitt presentert ambisiøse planer, men at disse ikke har blitt fulgt opp tilstrekkelig med aktive tiltak som har redusert den totale støybelastningen. Flertallet ønsker å påpeke at vi må få en støypolitikk med konkrete tiltak og bevilgninger som følger opp målsettingen om 25 pst. reduksjon i støyplagen. Dette vil f.eks. bli svært viktig i forbindelse med Nasjonal transportplan, i og med at så mange plages av støy fra trafikk. Det fokus som er på bilindustrien for å redusere støyemisjonen er positivt.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener dessuten det i sterkere grad må rettes fokus på å øke andelen kollektivreisende for å redusere bilbruken, samt redusere vare- og godstransport på vei på strekninger hvor dette er mulig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på at det kan synes som om lov og regelverk er for lite tydelig eller at det dispenseres for mye fra regelverket. Flertallet er opp-tatt av at det foretas en gjennomgang av så vel lov og regelverk, som dispensasjonspraksis. Dette for å sikre at det blir lettere å nå støyreduksjonsmålsettingen. Samtidig må det også iverksettes tiltak som sikrer at forvaltningen har den nødvendige kompetanse som skal til, slik at arbeidet i sterkere grad kan rettes mot forebygging. Med en forvaltning med høy kompetanse unngås store kostnader i etterkant på grunn av dårlig planlegging. Dette gjelder for alle forvaltningsnivåer, men Regjeringen må ta et initiativ eventuelt også med økonomiske incentiver, slik at kompetanseutviklingen på støyområdet kommer i gang. Regjeringen må også

vurdere om det er nødvendig å øke forskningsinnsatsen på området.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå lov, regelverk og dispensasjonspraksis for å styrke arbeidet med støyforebygging, samt iverksette tiltak som sikrer forskning på og utvikling av støykompetanse."

Flertallet vil peke på at forskrift om grenseverdier for lokal luftforurensning og støy er et viktig virkemiddel for å avhjelpe de som er sterkest støyplaget, selv om det ennå vil ta noen år før oppryddingen er ferdig gjennomført (tiltak skal gjennomføres innen 2005). Flertallet ber om at også de trafikkstøyplagete som ikke har krav på tiltak i henhold til nevnte forskrift, skal slippe å vente så mye lenger på ny vurdering. Dagens praksis kan ha urimelige utslag, slik vi har sett eksempler på i forbindelse med hovedflyplassen. Flertallet mener slike erfaringer tilsier at graderte tilskudd til støyskjerming bør vurderes på ny, jf. slik tidlige praksis var i Statens vegvesen. Flertallet ber Regjeringen om å gjøre en vurdering av dette spørsmålet i neste melding om rikets miljøtilstand.

Flertallet viser til forslaget om å innføre støyplageindeks (SPI) som kriterium for måloppnåelse for innsatsen mot støy, og vil peke på at det er delte syn i det støyfaglige miljø på verdien og konsekvensene av dette - og da spesielt innen områdene virkning- og tiltaksforskning, samt støykartlegging. Flertallet mener det er verdt å forsøke dette, men vil presisere at det etter rimelig kort tid bør vurderes om det fungerer i samsvar med målsettingen om 25 pst. reduksjon i støyplagen.

Flertallet fikk på forespørsel til Miljøverndepartementet tilsendt en støyrappport som Statens forurensningstilsyn nylig har utarbeidet, og regner med at Regjeringen selv bearbeider og følger opp denne som egen sak eller i forbindelse med neste melding til Stortinget om rikets miljøtilstand.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i meldingen trekkes frem at veitrafikken er den klart dominerende kilden til støyplager, og da særlig i byer og tettsteder.

Disse medlemmer mener at støyplager fra veitrafikken kan reduseres betraktelig ved å få en mer rasjonell veistruktur der stamveiene legges utenom selve bykjernen og tettsteder. Disse medlemmer viser til oppslag i Dagsavisen 25. april 2000 der det fremgår at Miljøverndepartementet vurderer å innføre en støydifferensiert avgift på bildekk.

Disse medlemmer mener videre at en opprusting og forbedring av dagens veidekke vil ha stor innvirkning på å få redusert støyplager fra veitrafikken. I tillegg vil en rekke andre tekniske omstendigheter som skjermens utforming, dekkmønster, temperatur osv., har stor betydning. Disse medlemmer tar sterk avstand fra en slik virkemiddelbruk.

Disse medlemmer viser videre til Fremskrittspartiets særmerknad.

INTERNASJONALT MILJØVERN-SAMARBEID OG MILJØVERN I POLAR-OMRÅDENE

Regjeringen mener at internasjonalt miljøvernssamarbeid skal bidra til å skape kontroll over globale miljøproblemer, redusere miljøskader i Norge som skyldes aktiviteter og utlipp i andre land, sikre en bærekraftig utvikling og bedring av miljøtilstanden i våre nærområder og i utviklingslandene, og sikre at internasjonale avtaler og regelverk gir rammebetingelser som ikke svekker den nasjonale miljøvernpolitikken. Regjeringen foreslår i St.meld. nr. 8 (1999-2000) nye mål for miljøvernarbeidet i polarområdene, ved at Svalbard skal framstå som ett av de beste villmarksområdene i verden, og Norge skal arbeide for at våre nære, arktiske havområder bevares som noen av verdens reneste.

Regjeringen vil arbeide for redusert radioaktiv forurensning, og det vil settes fokus på å redusere risikoen for radioaktiv forurensning fra Russland og fra reprosesseringsanlegg i våre nærområder.

Komiteens merknader

Komiteen merker seg Regjeringens vektlegging av internasjonalt miljøarbeid og den betydning miljøtilstanden og miljøarbeidet i de polare områdene har for Norge.

Komiteen vil understreke at Norge har et særskilt ansvar for, og en spesiell egeninteresse i å bidra til å bedre miljøet i våre nærområder. I den forbindelse vil komiteen særlig rette oppmerksomheten mot de enorme miljøproblemene i Nordvest-Russland. Utfordringene er av en slik størrelse at samarbeid er nødvendig - ikke bare mellom Norge og Russland, men mellom flere land og internasjonale aktører. Mangelen på fremskritt og progresjon i samarbeidet er bekymringsfullt. Komiteen er kjent med de problemene som eksisterer på russisk side, men mener det er helt nødvendig at disse spørsmålene settes høyere opp på norske myndigheters prioriteringsliste.

Komiteen viser til at Norge og Russland har hatt et bilateralt samarbeid på målinger av radioaktivitet i de nordlige havområder. Flere forskningstokt har blitt gjennomført i områdene rundt dumpingplassen for radioaktivt avfall i Karahavet. Russiske myndigheter har avslått søknader fra Norge i 1996, 1997, 1998 og 1999 om å fortsette dette måleprogrammet utenfor kysten av Kolahalvøya. Det er viktig at det kan gjennomføres slike målinger i et område hvor store mengder atomavfall og utrangerte atomubåter er lagret. Et viktig mål vil derfor være å bidra til at lokale russiske forskningsinstitusjoner gis mulighet til å gjennomføre slike målinger. Lokale aktører i Murmansk-regionen har tillatelse til å gjennomføre slike målinger av mulig radioaktiv forurensning.

Komiteen viser videre til betydningen av at det norske arbeidet for å øke atomsikkerheten i Russland

ikke bidrar til forlenget drift av farlige reaktorer, slik som ved Kola og Leningrad Atomkraftverk. Det er derfor meget bekymringsfullt når den russiske atomenergiminister Yevgeny Adamnov nå har fått full støtte til sin 50-års plan for utvikling av atomindustrien. I denne planen fremgår det at de eldste reaktorene fortsatt vil være i drift i 10 til 20 år utover sin estimerte levetid. Det betyr at reaktorene ved Kola Atomkraftverk ikke blir stengt i 2003 og 2004, og det er i strid med premisene for de økonomiske bidrag fra bl.a. Norge. Regjeringen må snarest bringe klarhet i disse forholdene og sammen med andre bidragsytere drøfte konsekvenser for videre samarbeid på dette området.

Komiteen vil i denne sammenheng peke på at Norge ikke må bidra til at det sterkt forurensende reprosesseringsanlegget i Majak fortsetter driften.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at når man fra norsk side har valgt å nedprioritere den økonomiske støtten til prosjekter som har til hensikt å redusere forurensingen fra Nord-Russland, må denne erstattes med annen støtte.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at flere av høringsinstansene peker på betydningen av å støtte lokaldemokratiet og lokale organisasjoner. Dette flertallet støtter dette synet. Det må være et norsk mål at samarbeidsprosjektene med Russland skal bidra til å styrke lokaldemokratiet, og at Norge fortsetter å støtte prosjekter i lag med lokale russiske myndigheter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det nå er 10 år siden regjeringen Syse fikk Stortinget med på å øremerke 300 mill. kroner til miljøtiltak på Kola, nærmere bestemt til rensetiltak i smelteverket i Nikel. Fortsatt står 270 mill. kroner ubenyttet. I utgangspunktet var de refererte 300 mill. kroner øremerket til rensetiltak på smelteverket i Nikel. Flertallet er kjent med at det har vært spesielle problemer knyttet til dette prosjektet bl.a. fordi Norilsk-Nikkel konsernet har satt spørsmålstegn ved smelteverkets fremtid. Flertallet vil be departementet om snarest å foreta en endelig avklaring om prosjektet i Nikel fortsatt er realistisk, og vil be om en redegjørelse i forbindelse med budsjettet for 2001. Flertallet viser i den forbindelse til Budsjett-innst. S. nr. 9 (1998-1999) hvor en samlet komité, med unntak av Fremskrittspartiet, åpnet for at midlene kunne brukes til andre miljøtiltak på Kolahalvøya. Flertallet finner det derfor naturlig at departementet også vurderer andre aktuelle alternativer. I den forbindelse vil flertallet peke på to aktuelle muligheter. Det første alternativet er å etablere et investeringsfond for ombygging og rensing av smelteverket i Montsjegorsk på Kolahalvøya. Et annet forslag er å flytte pengene til

et miljøinvesteringsfond for norsk næringsliv i Nordvest-Russland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er for øvrig tilfreds med Regjeringens mål for det internasjonale miljøvernssamarbeidet og miljøvernssamarbeid i polarområdene som er omtalt i St.meld. nr. 8 (1999-2000). Disse medlemmer vil også fremheve viktigheten av det samarbeidet Regjeringen legger opp til i St.meld. nr. 33 (1999-2000) med andre nasjoner og internasjonale organisasjoner for å følge opp inngåtte konvensjoner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til det nasjonale resultatmålet til norsk utviklingssamarbeid om å bidra til å ivareta en forsvarlig forvaltning av biologisk mangfold. I den sammenheng vil disse medlemmer peke på det innlysende ved at Norge setter det samme krav til bevaring av biologisk mangfold, som vi setter til våre samarbeidsland i utviklingslandene. Videre peker disse medlemmer på betydningen av at bistand til miljøvernarbeid i utviklingsland skjer på utviklingslandenes premisser, slik at arbeidet ikke løser ett problem for så å skape flere nye.

I sammenheng med miljøvernssamarbeid med utviklingsland vil disse medlemmer peke på det ansvaret norske bedrifter generelt, og helt eller delvis statlige norske bedrifter spesielt, har for å ivareta miljøvernssyn i de landene bedriftene opererer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge ved flere anledninger tidligere har vært inne med økonomisk bistand i russiske områder med henblikk på å redusere de russiske miljøproblemer.

Disse medlemmer vil peke på at russiske myndigheter har vist svært liten interesse for å følge opp med konkrete tiltak slik forutsetningen for tildelingen av midlene tilsa.

Disse medlemmer vil vise til at det har blitt avdekket gjennom media at Russland har manglende retningslinjer og tiltak for sikring av bl.a. radioaktivt avfall og vedlikehold av atomreaktorer.

Disse medlemmer vil peke på at meldingen burde vist til hvilke konkrete konsekvenser dette kan få for folks helse og for naturressursene i våre to nordligste fylker.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets særmerknad.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at prinsipielle sider ved det internasjonale miljøarbeidet bør vies større oppmerksomhet. Det dreier seg om sammenhengen mellom internasjonalt miljøvernssamarbeid og konsekvensene inngåelse av slike avtaler har for nasjonal politikk.

Dette medlem viser til at det er et faktum at internasjonale avtaler kan komme i konflikt med nasjonal praksis og lovgivning, ettersom de internasjonale miljøproblemene jo oppstår som følge av en praksis der noen har noe å tjene, mens konsekvensene rammer en eller flere andre aktører eller verden som helhet. Et eksempel på dette er nedbrytning av ozonlaget, som er forårsaket av utslipp av KFK og andre ozonnedbrytende stoffer, produsert av en håndfull store produsenter i en håndfull land, men hvor problemet rammer store deler av verdens befolkning. Dette problemet lot seg kun løse ved at en internasjonal avtale tvang produsentene og produsentlandene til å begrense sin produksjon. Avtalen førte også til at nye miljøvennlige teknologier tvang seg frem.

Det finnes flere eksempler på at en internasjonal avtale Norge har gått inn for har kommet i konflikt med nasjonale interesser. Et eksempel på dette er klimakonvensjonen, som vil kunne ramme norsk oljevirkosmhet når den trer i kraft og blir effektiv. Et annet eksempel er Bern-konvensjonen om bevaring av biologisk mangfold, som rammer næringsinteresser som kommer i konflikt med voksende stammer av rovdyr.

Dette medlem mener ikke at slike konflikter er et argument for at Norge ikke skal inngå internasjonale miljøvernavtaler. Men dette medlem mener det er viktig at slike sannsynlige eller mulige konflikter blir synliggjort i Regjeringens kommunikasjon med Stortinget på et så tidlig tidspunkt som mulig, slik at Stortinget har nødvendig informasjon når avtaler inngås. Dette vil medføre at en avgjørelse om inngåelse av en internasjonal avtale har et solid fundament i samfunnet, og vil lette gjennomføringen av forpliktelsene i henhold til avtalen.

Det er beklagelig dersom avtaler Norge har inngått ikke blir oppfylt fordi avtalen fører til konflikter med store nasjonale interesser, noe som dessverre skjer med jevne mellomrom.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag om lovfestet plikt til å etterfølge internasjonale avtaler gjennom nasjonal lovgivning og praksis."

Dette medlem viser til kapitlet i St.meld. nr. 8 (1999-2000) som omhandler multilateralt samarbeid, der det pekes på betydningen av at Norge påvirker internasjonal politikk i en miljømessig retning. Dette gjelder både arbeid gjennom EØS-avtalen, samt Norges deltakelse i WTO.

I miljømeldingen er en del av det strategiske målet for det internasjonale samarbeidet beskrevet:

"... internasjonalt miljøvernssamarbeid skal ... sikre at internasjonale avtaler og regelverk gir rammebetingelser som ikke svekker den nasjonale miljøvernpolitikken."

Dette medlem peker på at enkelte internasjonale avtaler Norge er en del av gjør nettopp dette. Et eksem-

pel på det er nettopp den internasjonale handelsavtalen, WTO. Denne avtalen har som en av sine grunnleggende forutsetninger fri handel mellom nasjoner, og en naturlig konsekvens er at en vare blir fraktet dit gevinsten blir høyest, uansett konsekvensen for miljøet.

Dette medlem peker på det faktum at mens øket internasjonal handel med varer kan være gunstig for enkelte land og næringer, medfører transport av varer over til dels store avstander en kraftig øking av forurensning og utslipp av klimagasser. Disse medlemmer minner om at FNs klimapanel, IPCC, i 1999 ga ut en rapport som satte søkelyset på luftfart og utslipp av klimagasser, hvor det også ble pekt på sektorens store betydning for klimaproblemet.

Dette medlem tror ikke det er innlysende at det strategiske målet om at internasjonale regelverk ikke skal svekke nasjonal miljøvernpolitikk, og realiteten knyttet til Verdens Handelsavtale, WTO, er forenlige. Det er heller ikke innlysende at Norges mål om miljøhensyn som en del av den internasjonale handelen, er gjennomførbart.

Dette medlem peker på at for at miljømeldingen skal få den informative rollen den er ment å ha, er det av grunnleggende betydning at denne og lignende konflikter og dilemmaer klargjøres for Stortinget. Dette medlem anser det som meget betenkelig at store konflikter skyves til side og først synliggjøres under viktige internasjonale forhandlinger, slik man for eksempel så under forhandlingene av WTO-avtalen i Seattle i 1999.

Dette medlem minner om flere tilfelle der dette har vært sterkt mangelfullt, men begrenser seg til å peke på Norsk Hydros deltakelse i Utkal-prosjekt i den indiske delstaten Orissa. Norsk Hydro har høstet sterk kritikk for denne deltakelsen, blant annet fordi det har vært rapportert om overgrep og utstrakt bruk av vold mot urbefolkningen i området.

Dette medlem mener at dette er uakseptabelt fra et etisk synspunkt, samt at denne typen virksomhet ikke er i overensstemmelse med meldingens mål om integrering av miljøvernsspørsmål som en del av den overordnede utenrikspolitikken.

Dette medlem peker på det betenkelige i at Norge fortsatt driver kulldrift på Svalbard, og på det ønskelige i at andre former for aktivitet kan ta over for denne virksomheten på sikt slik at bosettingen og iveretakelse av nasjonale interesser på Svalbard ikke blir skadelidende. Dette medlem peker på muligheten Norge har for å gjøre Svalbard til et forbilde for et samfunn med økonomisk aktivitet uten skade på miljøet. Dette medlem peker også på at det er et økende miljøpress på Svalbard, også fra oljeindustrien, og at Norge må ta stilling til et russisk ønske om oljevirkosmhet i området. Dette medlem ville ønsket at denne problemstillingen ble mer utførlig diskutert i meldingen.

Når det gjelder forvaltningen av marine ressurser i Nordområdene, støtter dette medlem de nasjonale resultatmålene. Dette medlem peker imidlertid på

problemene i forbindelse med dagens forvaltning av fiskeriressursene, i første omgang torsk. Dette har endret seg i løpet av få år, hvor forvaltningen sammen med Russland tidligere var et eksempel til etterfølgelse. Dette medlem minner om at forskerne anbefalte en kvote for år 2000 som var rundt en fjerdedel av kvoten som ble endelig bestemt, og at et land som Island har snudd sin fiskeriforvaltning i en retning hvor kvotene er mer i tråd med forskernes anbefalinger. Denne praksis har hatt positive resultater på bestanden.

Dette medlem ønsker også å presisere at det langt fra er gitt at økt uttak av sjøpattedyr, som sel, automatisk vil føre til større bestander av fisk som torsk. Årsaken har sammenheng med kompleksiteten av det økologiske samspelet i havet, hvor en art ikke nødvendigvis lever av kun én annen art.

Dette medlem viser til det store problemet med radioaktivt avfall og forurensning, som også omtales i meldingen. Dette medlem viser videre til det strategiske målet og de nasjonale resultatmålene, og peker på behovet for et nasjonalt deponi for brukt høyradioaktivt atombrensel fra de norske forsøksreaktorene. I lys av det norske ønsket om å redusere spredning av avfall fra reprosesseringsanleggene i Sellafeld, La Hague og Majak, finner dette medlem det uakseptabelt at Norge må sende slikt avfall til behandling utenfor landets grenser.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen føye til et fjerde nasjonalt resultatmål til mål for redusert radioaktiv forurensning. Det fjerde nasjonale resultatmålet skal være å opprette et nasjonalt deponi for brukt atombrensel fra de norske forsøksreaktorene."

MERKNADER FRA FREMSKRITTS- PARTIET

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker et samfunn bygget på mest mulig frivillighet og færrest mulig reguleringer. I et slikt samfunn skal det være lovverkets viktigste oppgave å hindre at noen skader andres liv eller eiendom.

Disse medlemmer vil gjøre dette syn gjeldende også i miljøpolitikken. Miljøvernlovgivningen må bygge på sentrale prinsipper som likhet for loven og vern av folks liv, helse og eiendom mot krenkelser.

Med forurensning mener disse medlemmer hovedsakelig utslipp av stoffer i jord, luft eller vann som skader helse eller eiendom. Støy som påfører andre ulemper er også en form for forurensning.

Disse medlemmer viser til at nesten all menneskelig aktivitet medfører større eller mindre grad av forurensning. Det er derfor folkevalgte myndigheters oppgave å fastsette hvilket forurensningsnivå som er akseptabelt.

Etter disse medlemmers mening skal tiltak som skal begrense forurensningen ivareta to krav: For det første skal de være effektive, og for det andre skal de ivareta prinsippet om likhet for loven.

Disse medlemmer vil peke på at det som oftest er slik at miljøet kan tåle forurensning opp til visse grenser, som ikke bør overskrides.

Disse medlemmer vil påse at disse grensene ikke overskrides, enten ved hjelp av avgifter, påbud eller konsesjoner.

Disse medlemmer mener at avgifter bør knyttes direkte til spredning av navngitte skadelige stoffer, såfremt denne spredningen og/eller skaden er målbar. Slike avgifter vil stimulere bedriftene til å redusere sine utslipp av skadelige stoffer, og gi et konkurransefortrinn til bedrifter som har små utslipp.

Disse medlemmer mener at dette i sin tur vil stimulere til forskning i privat regi med sikte på å redusere forurensningen. Avgiften må videre være øremerket til det miljøområdet eller til den skaden avgiften omfatter.

Disse medlemmer mener at påbud bør kunne benyttes der hvor det finnes anerkjente rensemetoder som kan anvendes uten urimelig høye kostnader for næringslivet.

Disse medlemmer mener videre at konsesjoner, eller med et annet ord utslippstillatelser, bør benyttes i situasjoner der produksjonsanleggene som forurenser vil være meget store, og hvor miljøet kun vil tåle svært få slike produksjonsanlegg innen et ganske stort geografisk område.

Disse medlemmer mener at utslippstillatelsene skal være omsettelige slik at de kan selges til en annen bedrift i det samme området, eller følge med produksjonsanlegget dersom det overdras til nye eiere.

Disse medlemmer vil overlate til Statens Forurensningstilsyn (SFT) å påse at alle forurensningsbestemmelser etterleves.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre ensidige nasjonale miljøavgifter som kan svekke konkurransevnen til norsk næringsliv.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen avvikle ensidige nasjonale miljøavgifter som svekker konkurransevnen til norsk næringsliv.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om at det i internasjonale fora arbeides for at det opprettes en egen internasjonal særdomstol for miljø saker, underlagt Den internasjonale domstol i Haag.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 4*

Stortinget ber Regjeringen følge opp de tiltak og strategier for en framtidig villaksforvaltning som er lagt fram av Villaksutvalget, inkludert forslagene om 50 navngitte nasjonale laksevassdrag og 9 nasjonale laksefjorder.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2001, å fremme forslag om en FoU-avgift på produksjon/fôrmengde i oppdrettsnæringen. Inntektene plasseres på et fond som Regjeringen utarbeider retningslinjer for.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag om lovfestet plikt til å etterfølge internasjonale avtaler gjennom nasjonal lovgivning og praksis.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen føye til et fjerde nasjonalt resultatmål til mål for redusert radioaktiv forurensing. Det fjerde nasjonale resultatmålet skal være å opprette et nasjonalt deponi for brukt atombrensel fra de norske forsøksreaktorene.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingene og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av Norsk kulturminnefond i en egen proposisjon høsten 2000.

II

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå lov, regelverk og dispensasjonspraksis for å styrke arbeidet med støyforebygging, samt iverksette tiltak som sikrer forskning på og utvikling av støykompetanse.

III

St.meld. nr. 8 (1999-2000) - Om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand og St.meld. nr. 33 (1999-2000), tilleggsmelding til St.meld. nr. 8 (1999-2000) - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. juni 2000

Tore Nordtun
leder

Hallgeir H. Langeland
ordfører

Aud Blattmann
sekretær

Vedlegg 1

Brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 15. juni 2000

"Gasskraftverk - vurdering av teknologi og områder for "fleksible NO_x-løsninger"

Jeg viser til deres brev av 15. juni 2000 og oversender herved kopi av brev fra Statens forurensningstilsyn av 15. juni om vurdering av teknologi og områder for

"fleksible NO_x-løsninger". Samtidig oversender jeg også til orientering kopi av brev fra Naturkraft av 31. mai 2000 med begjæring om omgjøring av tidligere tildelte utslippstillatelser og oversendelse av tilleggsinformasjon.

Vedlegg 2

Brev fra Statens forurensningstilsyn til Miljøverndepartementet, datert 15. juni 2000

Vurdering av teknologi og områder for "fleksible NO_x-løsninger"

SFT vurderer lav-NO_x-brennere som gir 25 ppm NO_x til å være minimums BAT, dvs det utslippsnivå som minimum må oppfylles ved gasskraftverkene for å tilfredsstille kravet om BAT i hht IPPC-direktivet

SFT definerer hovedinfluensområdet for gasskraftverkene på Kollsnes til å være Hordaland fylkesgrense i nord og Stord i sør og for Kårstø Stord i nord og Jæren i sør

Vi viser til brev fra Miljøverndepartementet av 29. mai 2000, hvor SFT i tilknytning til Miljøverndepartementets forberedelse av sak om omgjøring av tillatelse til naturkraft AS for gasskraftverk på Kollsnes og Kårstø, er bedt om å redegjøre for følgende:

1. Hvilket utslippsnivå som per i dag minimum må oppfylles på de to gasskraftverkene for å tilfredsstille kravet om BAT (Best Anvendelig teknikk) i hht til IPPC-direktivet. Det vises i denne forbindelse bla til IPPC-direktivets definisjon av BAT (Artikkel 2 (11) og listen over forhold som skal tas i betraktning ved slike vurderinger i direktivets vedlegg IV.
2. Hvilket eller hvilke sårbare geografiske områder som var relevante for SFTs krav til NO_x-utslipp i vedtak om konsesjon av 21.01.99.
3. Hvilke områder som blir berørt av utslipp av NO_x fra de aktuelle kraftverkene (influensområder).

Ad 1: Minimums BAT

BAT (beste tilgjengelige teknikk) mht store forbrenningsanlegg omfatter flere ulike teknologier, dvs. både forbrenningsteknologier og renseteknologier.

Etablert BAT-praksis i Europa per i dag mht gassturbiner av den størrelsen som er aktuell for Naturkraft, er krav om lav-NO_x-brennere, hvor utslippsgarantien per i dag er 25 ppm.

SFT vurderer lav-NO_x-brennere med en garantiverdi på 25 ppm NO_x til å være minimums BAT, dvs det utslippsnivå som minimum må oppfylles ved gasskraftverkene for å tilfredsstille kravet om BAT i hht IPPC-direktivet.

Det er nylig startet et arbeid i EU med å kartlegge ulike teknikker, dvs beste tilgjengelige teknikker for reduksjon av utslipp fra store forbrenningsanlegg, inklusive gasskraftverk. Dette arbeidet vil ta ca to år. BAT-dokumentet som skal utarbeides vil være veiledende mht hva som er å betrakte som beste tilgjengelige teknikker ved fastsettelse av vilkår i utslippstillatelser.

Ad 2 og 3: Sårbare geografiske områder og influensområder:

Med bakgrunn i bl.a. overvåkingsdata fra det nasjonale overvåkingsprogrammet, har SFT kunnskap om at naturens tålegrense for forsurening er overskredet i områder i Sogn og Fjordane, hele Hordaland (med unntak av de østligste områdene ved Hardangervidda), hele Rogaland, Agderfylkene og sørvestlige deler av Telemark. I de samme områdene er naturens tålegrense for overgjødning av vegetasjonstyper som lyngheier, nedbørsmyrer og granskog også overskredet.

Kravene til gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø er stilt ut fra en vurdering av miljøbelastningen mht nedfall av nitrogen i omkringliggende områder, mulige NO_x-reduserende teknologier samt tiltak for å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser/avtale (Jf Sofiaprotokollen og Gøteborgprotokollen av 1. desember 1999). Dette er i samsvar med IPPC-direktivet, jf artikkel 9 (4).

Både Kollsnes og Kårstø ligger i områder der miljøbelastningen ligger over naturens tålegrense mht forsurening og overgjødning. Disse miljøproblemene var dimensjonerende for utslippskravene til NO_x-utslipp. SFT vurderte influensområdene til gasskraftverkene i stor grad i hht NILUs beregninger for nitrogennedfall. Influensområdene for begge gasskraftverkene ligger

innenfor de områdene der naturens tålegrense er overskredet.

Nedenfor har SFT skissert hovedinfluensområdene for NO_x-utslipp fra gasskraftverkene ved Kollsnes og Kårstø med utgangspunkt i NILUs spredningsberegninger. Vi har tatt hensyn til at NILUs modellverktøy har begrensinger i avstand fra utslippskilde samt at influensområdene for gasskraftverk både på Kollsnes og Kårstø til dels er overlappende.- Etter vår vurdering får vi dermed et sammenhengende influensområde fra Jæren i Rogaland til fylkesgrensen Hordaland - Sogn og Fjordane.

Grensene for hovedinfluensområdet for gasskraftverk på Kollsnes er følgende:

Grense nord: fylkesgrense Hordaland - Sogn og Fjordane

Grense øst: Dale

Grense sør: Stord

Grense vest: Kollsnes + ca 20 km ut i sjøen

Grensene for hovedinfluensområdet for gasskraftverket på Kårstø er følgende:

Grense nord: Stord

Grense øst: Sauda

Grense sør: Nord Jæren

Grense vest: Karmøy + ca 10 km ut i sjøen

Vedlagt finnes kart der vi har skissert de aktuelle hovedinfluensområdene.